Atria®
Familjegårdar

KÄLLAN TILL GOD FINLÄNDSK MAT

TEMA: KRISTÅLIGHET 3/2026

16

BEREDSKAP FÖR STÖRNINGAR ÄR ALLTID EN INVESTERING

–

VINTRIG FESTMENY

–

ÖKAD SKÖRD MED A-HERNEBOOSTERI

PÅ FAMILJEGÅRDEN – PIGLET OY

”Det blir aldrig två likadana veckor”

Grisningar, åkerarbete och överraskningar – sådant är livet på en svingård

4 Långsiktig utveckling ger stabilitet i Atria-kedjan

32 Bekämpning av ASF kräver samarbete i hela kedjan

42 Effekten av krossat spannmål på djurens hälsa

LEDARE

Atria Familjegårdar – samarbetet sker i vardagen

ATRIAS PRIMÄRPRODUKTION har använt många varumärken genom åren, såsom A-Producenter, Nautasuomi, Atria Fjäder, Atria Svin och Atria Nöt. Dessutom har vi vårt eget foderbolag A-Foders starka och välkända varumärke. Under våren arbetade vi fram ett nytt varumärke, Atria Familjegårdar, som förenar hela Atrias primärproduktion. Det nya varumärket lanserades bredare på jordbruksmässan i Kalajoki i slutet av juni.

A-FODER BLIR kvar som ett eget kommersiellt varumärke. Vi har många producenter från olika köttföretag som kunder, och vi vill även framöver betjäna alla våra kunder likvärdigt. I fortsättningen använder vi tre tydliga varumärken: Atria, Atria Familjegårdar och A-Foder. Med varumärkesförnyelsen strävar vi efter tydlighet i vår externa synlighet. Förnyelsen stöder också tanken i Atrias nya strategi ”Tillsammans”: hela Atrias primärproduktion verkar nu under ett gemensamt varumärkestak.

DET FINNS också en annan viktig grund för namnvalet. Enligt en bred konsumentundersökning som Atria lät göra värdesätter konsumenterna våra producenter och finländska familjegårdar. Atria Familjegårdar gör denna styrka ännu mer synlig och samlar vår verksamhet under ett gemensamt namn. Ett annat viktigt utvecklingsområde under den pågående strategiperioden är vår förmåga att betjäna producenterna ännu bättre. Som en del av strategin för primärproduktionen har vi arbetat på ett producentlöfte, som definierar vad våra producenter kan förvänta sig av oss under de kommande åren.

SAMARBETET MELLAN Atria och producenterna omfattar många olika områden. En del syns mycket konkret i vardagen på gården, en del i hur smidigt, rättvist och förtroendefullt samarbetet upplevs. Vi har gått igenom ett brett urval av de delområden där vi genom vårt agerande har en direkt påverkan på våra samarbetsgårdars vardag. Sådana är till exempel smidigheten i djurförmedlingen och slakttransporterna, logistikens träffsäkerhet, tidtabellernas flexibilitet och primärproduktionens tjänster. Vi utvecklar också avtalsstrukturerna, produktionens utvecklingstjänster, rådgivningen och utbildningen samt främjar utnyttjandet av nya tekniska lösningar. Vi granskar dessutom olika former av ekonomiskt stöd, alternativ för djurfinansiering samt hur transparent och rättvis producentprissättningen är.

NÄR DET gäller digitala tjänster är målet att förbättra bland annat producentportalens användbarhet, tillgängligheten för produktionsuppgifter och rapporter samt utnyttjandet av prognossystem. Lika viktigt som att tjänsterna och arbetssätten fungerar väl är att samarbetet upplevs positivt ur producentens perspektiv. Är dialogen öppen och genuint dubbelriktad? Upplever producenten sig vara en värdefull och en viktig del av Atrias verksamhet? Är vi tillräckligt närvarande på olika håll i Finland? Och framför allt: har producenterna möjlighet att föra fram sina åsikter och påverka utvecklingen av samarbetet?

FÖRTROENDET BYGGS också av Atrias ekonomiska stabilitet, långsiktiga utvecklingsarbete samt vår förmåga att agera ansvarsfullt och målinriktat även i olika slags kris- och förändringssituationer.

ALLT DETTA står i fokus för vårt utvecklingsarbete under den inledda strategiperioden. Vårt mål är att bygga ett samarbete som fungerar ännu bättre i producentens vardag och grundar sig på ömsesidigt förtroende. I det arbetet behöver vi också våra producenters åsikter och aktiva deltagande. Atria Familjegårdar är det gemensamma namnet, men dess innebörd skapas i slutänden av handlingar och samarbete.

EN GOD början på vintern och väntan på julen!

Reijo Flink
Verkställande direktör, Atria Primärproduktion

8 **Jodbruksbarometern 2026**
Man vill bevara jordbruket i Finland, och konsumenterna är på de finska producenternas sida.

BAKOM DEN GODA MATEN
14 **På foderfabriken i Varkaus ska många saker falla på plats innan det färdiga fodret skickas till gården.**

26
ODLINGSPROGRAMMEN KOMMER
A-Foders nya odlingsprogram utgår från gårdens produktions-inriktning och mål i stället för enskilda produkter.

34 **Kosvinnet kan påverkas**
Ett gott boskapsöga hjälper till att förebygga svinnet.

2 **LEDARE**

4 **EN STARK INHEMSK KEDJA KLARAR KRISER**
Samarbete ger stabilitet

10 **BYGGER LIVSMEDELSKEDJAN**
Presentation av Juha Kiviniemi

12 **MARKNADSÖVERSIKTER**
Översikt av nötkreatur-, svin-, fjäderfä- och spannmålsmarknaden

16 **PÅ FAMILJEGÅRDEN**
Besök på Piglet Oy:s svingård

19 **ATRIAS KUNNANDE**
Måltider för offentliga kök

20 **ATRIAS KRISTÅLIGHET**
Förutse, förbered, samarbeta

22 **BEREDSKAP PÅ HEIKKILÄS GÅRD**
”Beredskap är alltid en investering.”

24 **VINTRIG FESTMENY**
Skäm bort dina nära med en flott meny

28 **MERA BOOST MED A-HERNEBOOSTERI**
Skördeökningen överraskade positivt

30 **FÅ BUKT MED LUNGHINNESMITTOR**
Ordning på vaccineringar och hygien

32 **AFRIKANSK SVINPEST I FINLAND**
Långsiktig bekämpning spelar en nyckelroll

36 **GODA RESULTAT PÅ KORNAS VILLKOR**
Hännikäinens kor mjölkar bra

39 **BIOSÄKERHET I FJÄDERFÄKEDJAN**
Hur gör ni på er gård?

40 **SKÖRDEÅRET 2026**
Varierande kvalitet på foderskörden

42 **MURSKEVILJA-DAGENS SKÖRD**
Omsorg vid ensileringen

44 **KORSORD**
Hjärngympa

46 **AKTUELLT**

47 **VÅR PERSONAL**
Lär känna Atrias anställda

UTGIVARE: Atria Perhetilat **TRYCKERI:** PunaMusta Oy
CHEFREDAKTÖR: Laura Kaski **REDAKTIONSRÅD:** Sinikka Hassinen, Niina Immonen, Mari Hirvelä, Sanna-Kaisa Nokso, Teija Paavola, Anne Rauhala, Tomi Karsikas, Susanna Vehkaoja, Harri Muilu och Essi Tahvola **OMBRYTNING:** Kind Company / Jenni Törmä

Trycksak 4041-0209

En stark inhemsk kedja står emot kriser

De senaste åren har visat hur snabbt en kris som börjar långt borta kan bli kännbar på en finländsk gård. Krig, extrema väderfenomen och fluktuationer i energipriserna prövar hela livsmedelskedjan.

TEXT: Pirjo Latva-Mantila **BILDER:** Tuukka Kiviranta

Markku Hirvijärvi, direktör med ansvar för Atrias köttaffärsverksamhet och export, beskriver läget på köttmarknaden som mycket varierande.

– Afrikansk svinpest (ASF) kommer att tynga marknaden för griskött under en lång tid framöver. För nötkött kan svårigheterna bli mer kortvariga, eftersom slakten tidigarelagts på grund av torkan i Sydeuropa, vilket minskar antalet djur under våren och sommaren 2027. Detta borde minska lagren och stödja priserna.

ASF SATTE STOPP FÖR EXPORTEN ÖVER EN NATT

Konstaterandet av ASF i Finland stoppade exporten av griskött till stora asiatiska destinationsländer såsom Kina och Japan, vilken byggts upp under flera år, i stort sett över en natt.

– Vi insåg att vi befann oss i just den situation som vi befarat, men som vi lyckligtvis nog även hade övat inför. Styckningsanläggningen ställde om produkterna på ett dygn och arbetet tillsammans med kunder och myndigheter inleddes omedelbart, berättar Hirvijärvi.

Det snabba agerandet och samarbetet inom hela kedjan minskade de ekonomiska förlusterna. Ersättande exportmarknader har hittats i Nya Zeeland och Afrika.

I hemlandet ökade konsumtionen av griskött i början av året med cirka fem procent. Enligt Hirvijärvi har Atrias nyheter – styckat kött, biffar och pålägg – satt fart på efterfrågan.

– Vi växte med rekordartade 25 procent på marknaden och fick för första gången på länge konsumtionen i hela landet att öka.

De mycket låga priserna på grisar i Europa kan minska antalet suggor och senare utbudet, vilket skulle balansera marknaden och stödja priserna.

IMPORTEN SKÄRPER MARKNADEN FÖR NÖTKÖTT

På marknaden för nötkött ökar trycket på grund av den minskade exporten av levande djur från Europa till följd av konflikten i Hormuzsundet. Trycket syns i sortimentspriserna, fryslagren och dagligvaruhandelns kampanjer för utländsk köttfärs.

Utsikterna för värdefulla styckningsdetaljer är ljusare. Lagren är i balans och Hirvijärvi tror att importförbudet för brasilianskt kött minskar överskottet. Från Brasilien har det årligen importerats cirka två miljoner kilo nötkött till Finland, i huvudsak värdefulla styckningsdetaljer.

Mercosur-avtalet kan å sin sida öka utbudet av nötkött och pressa priserna.

– Jag förstår grundtanken med Mercosur-avtalet, eftersom Europa har få partner i det nuvarande politiska läget. Notan för avtalet får dock inte läggas på jordbrukssektorn. Om utbudet av nötkött ökar mer än efterfrågan sjunker priset. Tyvärr konkurrerar inte den finländska produktionen med samma spelregler som importkött. Ibland känns det som att vi spelar på helt olika planer.

I Finland är användningen av antibiotika mycket låg och antibiotika används inte i foder för något djurslag. Nötköttskedjan är sojafri, grisarnas svansar kuperas inte och inom fjäderfäproduktionen används ingen gallring. Hirvijärvi anser att det endast borde vara tillåtet att importera kött av samma kvalitet till Finland som man får producera här.

– Vi har många saker som vi i framtiden kan differentiera oss med. De väcker ännu inte så mycket kommersiellt intresse, men det finns tecken på att intresset ökar.

Hirvijärvi lyfter fram biosäkerhet, ledarskap samt förbättringar som stärker kärnverksamheten utan stora investeringar.

– Jag vet att det är lätt att säga, men svårt att genomföra. Om man emellertid ändå gått och funderat på förändringar som förbättrar konkurrenskraften, så kan det vara rätt tid för det nu, uppmuntrar han.

FODERLEVERANS-SÄKERHETEN TRYGGAR HUSDJURSPRODUKTIONEN

Ilkka Ala-Fossi, direktör för A-Foders foderaffärsverksamhet, lyfter fram leveranssäkerheten som det viktigaste måttet på kristålighet.

– Vi måste kunna garantera att husdjursgårdarnas foderförsörjning alltid fungerar, oavsett i vilket läge vi befinner oss. Detta blir än viktigare eftersom vi är en del av den producentägda Atria-matkedjan.

Pandemier och krig kan störa råvaruproduktionen, transporter och tillgänglighet. Skördar som försämrats av väderförhållanden skapar knapphet och prisfluktuationer.

– Snabba svängningar är de allra svåraste. När förändringarna sker långsammare hinner hela kedjan reagera bättre på dem, säger Ala-Fossi.

Kriget i Ukraina och krisen i Iran orsakar utmaningar med tillgången och pristryck på fodermarknaden. Vi följer även väderfenomenet El Niño: om det försämrar växtsäsongerna i viktiga produktionsområden kan effekterna synas i skördar, tillgång och priser.

– Hotet kan realiseras eller utebli. Vi måste upprätthålla den bästa möjliga lägesbilden för att kunna reagera på förändringar i tid, fortsätter Ala-Fossi.

Att energin blivit dyrare syns i råvarupriserna, frakterna och fodertillverkningen, liksom också i jordbrukarnas och husdjursgårdarnas kostnader.

– Producentpriset borde alltid ligga på en sådan nivå att det räcker till att täcka kostnaderna och ge en rimlig ersättning för arbetet.

A-Foder förbereder sig för störningar genom tillförlitliga leverantörsrelationer samt genom att köpa råvaror från flera källor i den mån det är möjligt. Fodrens sammansättning kan anpassas efter tillgången och priserna utan att pruta på den näringsmässiga kvaliteten.

INHEMSKT PROTEIN MINSKAR BEROENDET

A-Foder har ökat andelen inhemska råvaror i fodren genom att minska soja och öka användningen av inhemska proteingrödor, särskilt ärter.

– När vi minskar andelen av importerade råvaror är vi inte lika känsliga för internationella tillgångs- och priskriser. Samtidigt uppstår det nya produktionsmöjligheter för finländska gårdar, säger Ala-Fossi.

> *I Finland kan vi fortfarande ersätta importerade råvaror med inhemsk åkerproduktion.*

Ärtodlingen har främjats i över tio år och både odlingsarealen och användningen har kunnat utökas genom utvecklingsarbetet.

– Det är ett bevis på att vi kan påverka saker och ting. I Finland kan vi ytterligare ersätta importerade råvaror med inhemsk åkerproduktion och producera mer av det som efterfrågas här.

GÅRDENS PRODUKTIONSFÖRMÅGA ÄR EN VIKTIG BUFFERT

Gårdarnas möjligheter att skydda sig mot världsmarknadens svängningar är begränsade. Foder kan inte lagras hur länge som helst och alla gårdar har inte möjlighet till det. Ekonomiska buffertar hjälper.

Ala-Fossi betonar också vikten av produktionsresultaten och bördigheten på åkrarna: en åker i gott skick tål varierande väderförhållanden bättre.

Samhället kan lindra akuta kostnadstryck till exempel genom energibeskattningen. Ala-Fossi vill också fästa uppmärksamhet vid beredskapslagrens tillräcklighet.

– Statens möjligheter att avvärja de prishöjningar som globala kriser orsakar är begränsade, men staten kan påverka beredskapen och försörjningsberedskapen. Beredskapslagren har minskats kraftigt jämfört med läget för 15 år sedan.

SAMARBETE INOM HELA KEDJAN SKAPAR STABILITET

Trots det svåra marknadsläget finns det skäl att känna tillit. Vi fick goda skördar i Finland, vi har hittat nya exportmarknader och matkedjan har klarat kriser tidigare.

– Kedjan når inte alltid de högsta topparna i marknadspriserna, men faller inte heller till den allra lägsta nivån. Långsiktig utveckling och samarbete skapar stabilitet, säger Hirvijärvi.

Han litar på att det går att ta sig även genom de aktuella utmaningarna när varje del i kedjan gör sitt bästa.

– Atria är ett starkt, producentägt företag med nästan 125 års historia bakom sig.

– Vi har en god grund i Finland. Även om vi kan råka ut för svåra växtsäsonger här också, klarar vi oss alltid genom dem med vissa buffertar. Långsiktig beredskap, inhemsk produktion och samarbete inom hela kedjan eliminerar inte kriser, men stärker vår förmåga att överleva dem, sammanfattar Ala-Fossi. ■

JORDBRUKSBAROMETERN 2026:

Konsumenterna vill att jordbruksproduktionen bevaras i Finland

Att jordbruksproduktionen bevaras i Finland anses vara viktigt, men i fråga om föreställningarna om köttproduktionen finns det utrymme för förbättring.

TEXT: Hanna Pehkonen, Kaiku **BILD:** Atrian arkisto

”Konsumenterna står på den finländska lantbruksproducentens sida, sammanfattar **Reijo Flink**, verkställande direktör för Atrias primärproduktion, kärnan i resultaten från Taloustutkimus Jordbruksbarometer.

Han följde paneldiskussionerna i samband med undersökningen under våren. Oavsett åldersgrupp uttrycktes i diskussionerna en oro för produktionens kontinuitet och för huruvida ungdomar i framtiden kommer att vilja ge sig in i det bindande arbetet som lantbruksföretagare.

Av respondenterna i undersökningen anser 93 procent att det är viktigt eller mycket viktigt att jordbruksproduktionen bevaras i Finland. Andelen är över 90 procent även bland dem som strävar efter att minska sitt köttätande eller är vegetarianer eller veganer och den ligger inte under 90 procent hos väljarna för något parti.

– Det kan vi tolka som att konsumenterna vill att producenterna klarar sig bra. Det tryggar matproduktionens framtid.

> ”*Konsumenterna vill att producenterna klarar sig.*

EN IDYLL ELLER HÖGINTENSIV PRODUKTION?

Deltagarna i paneldiskussionerna var fundersamma kring om den finländska produktionen förvandlas till storskalig högintensiv produktion och vad det innebär för djurvälfärden. Konsumenterna har en längtan till idyllen med den röda stugan och potatislandet och glappet mellan denna bild och dagens produktion är stor, säger Flink.

Han menar att det i svaren syns att en stor del av konsumenterna är mycket distanserade från primärproduktionen. Andra eller tredje generationens stadsbor har inte nödvändigtvis någon som helst koppling till jordbruksproduktion.

Föreställningarna om den finländska köttproduktionen försämras avsevärt när man går från den äldsta generationen till den yngsta. Det anser Flink vara oroande. Att föra jordbruket närmare ungdomar och kommunicera med dem är en stor utmaning, säger han.

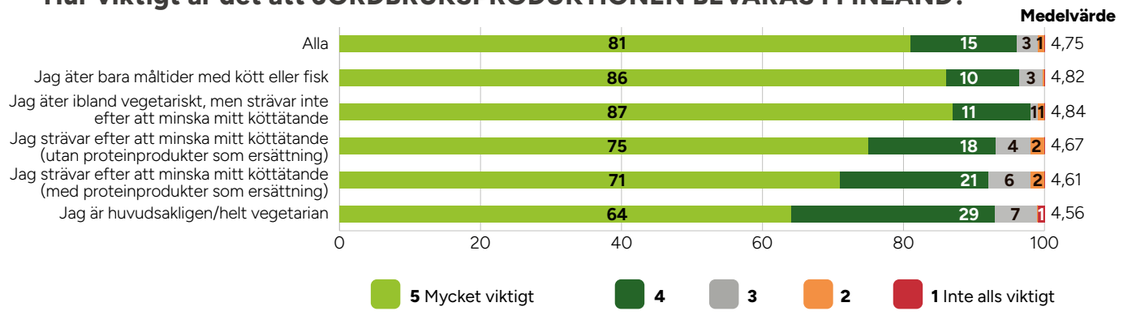
MER POSITIVA FÖRESTÄLLNINGAR GENOM TRANSPARENT PRODUKTION

Av samtliga respondenter har 63 procent en positiv eller mycket positiv bild av den finländska köttproduktionen. Resultatet är måttligt, men det finns utrymme för förbättring, medger Flink.

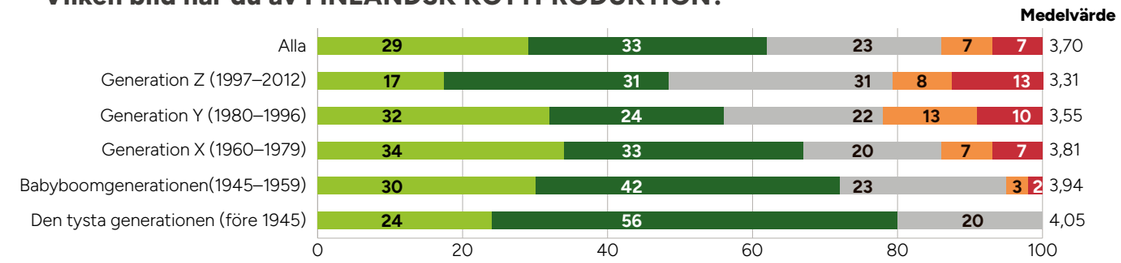
– Det viktigaste är att djurhållningen, gårdsmiljön och all verksamhet är sådan att den tål att granskas varenda dag. Saker och ting måste vara i ordning och det måste man kunna visa. Det är det som föreställningarna bygger på.

Flink anser att gårdsbesök och producenter som visar upp sin vardag på sociala medier är bra sätt att minska avståndet mellan matproduktionens vardag och konsumenten.

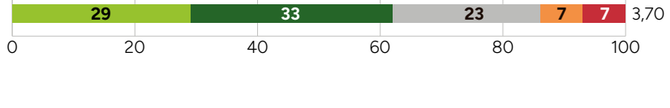
Hur viktigt är det att JORDBRUKSPRODUKTIONEN BEVARAS I FINLAND?

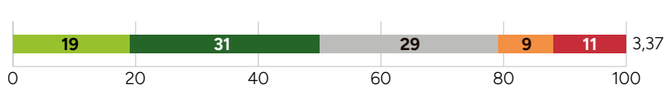
Vilken bild har du av FINLÄNDSK KÖTTPRODUKTION?

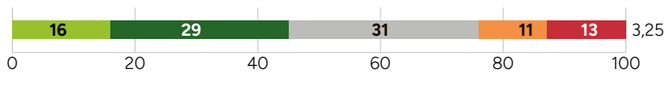
Vilken bild har du av FINLÄNDSK KÖTTPRODUKTION?

Vilken bild har du av FINLÄNDSK SVINKÖTTSPRODUKTION?

Vilken bild har du av FINLÄNDSK KYCKLINGKÖTTS-PRODUKTION?

Han konstaterar också att över 90 procent av finländarna äter kött.

– Då måste det bland köttätarna också finnas ganska många som inte har en positiv uppfattning av köttproduktionen.

Föreställningarna om köttproduktionen varierar beroende på vilket djur det handlar om. Positivast är uppfattningarna om nötköttsproduktionen, negativast om kycklingköttsproduktionen.

EN GEMENSAM MATKEDJA ÄR EN ATTRAKTIV TANKE

Av respondenterna anser 68 procent att tanken på en producentägd matkedja, där foderproduktionen och livsmedelsindustrin ägs huvudsakligen av lantbruksproducenternas andelslag, är attraktiv eller mycket attraktiv.

– Där befinner vi oss i kärnan av Atrias unika gemensamma matkedja, funderar Flink.

Han berättar att det i paneldiskussionerna framkom att konsumenterna inte känner till de finländska livsmedelsföretagens ägarstruktur. Det måste kommuniceras bättre, och för Atrias del måste man även beakta att det inte enbart handlar om producentägande. Det finns andra ägare också och spelet spelas enligt de regler som gäller för ett börsbolag. ■

Källa: Jordbruksbarometern 2026 som Taloustutkimus genomfört på uppdrag av Atria.

VI PRESENTERAR JUHA KIVINIEMI

Många år i matkedjans tjänst

Juha Kiviniemi tillträdde som styrelseordförande för Atria Abp våren 2026. Den långa erfarenheten som lantbruksföretagare och i förtroendeuppdrag har gett honom en god insikt i utvecklingen av den finländska matkedjan.

TEXT: Noora Niemelä, Kaiku **BILD:** Atrian arkisto

Vad är din uppgift vid Atria och vad ingår i din roll?

Jag är styrelseordförande för Atria Abp. Min uppgift är att leda styrelsens arbete och se till att styrelsen fokuserar på frågor som är väsentliga för bolaget. Styrelsen drar upp riktlinjerna för strategin, följer upp bolagets verksamhet samt stöder verkställande direktören och ledningen i deras arbete. Jag är fortfarande ny i den här uppgiften och även om jag samlat på mig mycket erfarenhet genom mina tidigare uppdrag, har jag behövt lära mig mängder av nya saker – och det behöver jag säkert även i fortsättningen. Lyckligtvis får jag stöd från både bolaget och ägarna, vilket gör det avsevärt lättare för mig att sätta mig in i uppgiften.

När började du i din nuvarande uppgift?

Jag började som Atrias styrelseordförande den 23 april 2026.

Hur ser din yrkesmässiga bakgrund ut?

Jag är utbildad agronom och har huvudsakligen arbetat som lantbruksföretagare inom kycklingproduktion. På gården där jag växte upp har jag arbetat sedan jag var liten. Under studietiden gjorde jag praktikperioder vid TE-centralen, Maaseudun Tulevaisuus och en gård i Kanada.

När jag blev lantbruksföretagare klev jag in som förtroendevald i producentorganisationer, andelslag och vid kommunala organ. Dessa uppdrag har gett mig erfarenhet av förvaltningen och beslutsfattandet i bolag, skötseln av gemensamma angelägenheter samt utveckling av hela livsmedelskedjan.

Vad inspirerar dig mest i din nuvarande uppgift?

Möjligheten att få vara med och påverka den finländska matkedjans framtid. Det är fint att vara med och bygga Atria till ett bolag som uppnår framgångar även i framtiden och skapar värde för sina ägare. Grunden för framgång är personalens kunnande och producenternas högklassiga råvaror.

Det är särskilt inspirerande att ta fram Atrias nya strategi och att omsätta den i praktiken.

Det här arbetet görs ju alltid tillsammans med andra. Jag blir också motiverad av att få lära mig nytt. Trots att jag varit med i Atrias förvaltning under en lång tid, lär jag mig något nytt på varje sammanträde. Min far brukade säga att man lär sig något nytt varje gång man lämnar hemmet, och det stämmer ju i allra högsta grad.

> ***Jag vill tacka varje producent för deras värdefulla arbete.***

Vilka utmaningar ser du i din uppgift?

Generellt sett förändras verksamhetsmiljön snabbt just nu. Omvälvningarna i omvärlden, kostnadstrycket, konsumenternas förväntningar, hållbarhetsfrågorna och den internationella konkurrensen utmanar hela branschen. Ibland måste man vara redo att tackla situationer snabbt, men ur styrelsens perspektiv är det viktigaste att fatta beslut som bär långt in i framtiden även när saker och ting förändras. En ny uppgift är alltid svårast i början, men utmaningar är till för att övervinnas. Just därför är det här arbetet också inspirerande.

Har du någon lärdom eller insikt som följt med dig från uppgift till uppgift?

Jag har märkt att de bästa resultaten nås genom samarbete. När man jobbar mot ett gemensamt mål och kan diskutera saker och ting öppet går det att hitta lösningar även på besvärliga situationer. En annan viktig lärdom är långsiktighet. Allt kan inte mätas utifrån resultaten som man får på ett år, utan effekterna av beslut måste granskas över en längre tidsperiod.

Jag har också lärt mig att oavsett uppdraget måste man först förstå varför och för vem och för vilket ändamål arbetet görs. När man har detta klart för sig är det lättare att också se vilka principer och regler som styr arbetet.

Vad vill du hälsa dina producentkollegor just här och nu?

Jag vill tacka varje producent för deras värdefulla arbete. Den finländska matproduktionen vilar på yrkeskunniga och engagerade företagare. Även om vi då och då råkar ut för tuffa tider tror jag att vi genom samarbete och kontinuerlig utveckling kan bygga en stark framtid även i fortsättningen. Nu när skördetiden går mot sitt slut hoppas jag också att alla har kunnat bärga en god skörd från sina åkrar.

Vad gör du på fritiden?

På fritiden motionerar jag gärna och försöker tillbringa tid med familjen och mina nära och kära. Motion är ett bra sätt för mig att koppla bort jobbet. Jag gillar särskilt padel. Även jakt och bänksport är bra sätt att få tankarna bort från jobbet.

Bra mat känns bättre. Vad betyder mat för dig, till vardags och till fest?

”Vi är bara tre måltider ifrån upproret.” Detta ordspråk beskriver väl hur viktig maten är för människan. Mat är mycket mer än näring. Den samlar människorna runt samma bord och skapar gemensamma stunder. Jag är själv matproducent och därför uppskattar jag god inhemsk mat både i vardagen och på fester. Kanske är det just därför som branschen och uppgiften vid Atria känns så meningsfulla för mig.

Vad får dig på bättre humör?

Gott humör kommer ofta från vardagliga saker: av att lyckas på jobbet, umgås med människor man gillar, motionera och att kunna vara till hjälp för andra. Att göra saker och lyckas med det man gör tillsammans med andra ger också mycket glädje och energi.

Vilken mat är din höstfavorit?

Jag äter gärna samma mat på hösten som under andra årstider, det vill säga alla kötträtter. Särskilt grytor med inhemska rotfrukter och svamp smakar gott på hösten när dagarna blir kortare och vädret svalare. Köttmakaronilåda är naturligtvis ett säkert kort oavsett årstid. Om man verkligen ska unna sig så samlas man vid en god måltid med familjen eller vänner och sitter länge vid bordet. ■

Osäkerhet och ljusglimtar på marknaden

Djursjukdomar, väderförhållanden och internationella konflikter skapar osäkerhet på kött- och spannmålsmarknaderna. I Finland bidrar dock den inhemska efterfrågan och produktionskedjans utvecklingsarbete till stabilitet på marknaden.

Nötkötts-marknaden i kläm

TEXT: Markku Hirvijärvi, direktör, Köttaffärsverksamheten & Export- och industrihandel, Atria Finland Ab

Situationen på nötköttsmarknaden i Europa har förändrats. Priserna för sortimenten är på väg ner och importtrycket ökar mot Finland. Handeln med värdefulla styckningsdetaljer har däremot fortsatt att utvecklas positivt.

Försäljningen av levande djur från Europa har minskat tydligt i och med konflikten runt Hormuzsundet, vilket innebär att mer nötkött än tidigare blir kvar på den europeiska marknaden. Samtidigt ökar torkan i Sydeuropa produktionsvolymerna för nötkött. På grund av bristen på stråfoder måste fler djur än normalt skickas till slakterierna.

Det ökade utbudet märks som en ökning av lagren av nötkött, och denna situation bedöms fortsätta fram till våren 2027. Under sommaren 2027 förväntas lagren dock minska, eftersom de nötkreatur som slaktas nu på grund av torkan minskar det kommande utbudet. Marknadssituationen påverkas också starkt av hur halal-exporten från Europa utvecklas våren 2027.

De växande lagren i Europa ökar tyvärr också trycket på den finländska marknaden. Priserna på sortimenten sjunker, och i detaljhandeln syns redan till exempel kampanjer på köttfärs tillverkad i Tyskland. De påverkar de normala beställningsvolymerna för inhemska produkter. Även i Finland har fryslagren av olika sortiment ökat.

För värdefulla styckningsdetaljer är utsikterna ljusare. Lagren är i balans, och efter att förbudet mot import från Brasilien trädde i kraft i början av september bedömer vi att handeln med värdefulla styckningsdetaljer fortsätter på en god nivå.

Man hade förväntat sig att nötköttsmarknaden skulle förbli i balans längre, men konsekvenserna av konflikterna och torkan i Sydeuropa har ökat utbudet så att det är större än efterfrågan. De ökade lagren har lett till ett större marknadstryck och förändrat marknadssituationen åtminstone tills vidare.

Afrikansk svinpest pressar marknaden

TEXT: Markku Hirvijärvi, direktör, Köttaffärsverksamheten & Export- och industrihandel, Atria Finland Ab

Afrikansk svinpest skapar tryck på marknaden i Europa och Finland. Den inhemska marknaden för svinkött har dock utvecklats sedan början av året med Atria som draglok.

Den europeiska marknaden förväntades återhämta sig i slutet av sommaren sedan Tyskland höjde producentpriset (+10 cent) i augusti. Starten i augusti gick bra, men det höll inte längre i början av september. Tyskland var tvunget att sänka producentpriset rätt kraftigt (-15 cent).

Det beror på låga produktpriser till följd av obalans på marknaden. På marknaden är utbudet klart större än efterfrågan. Den nedåtgående spiralen fortsatte på grund av fallet med afrikansk svinpest i Spanien i slutet av 2025 och har fortsatt efter det. Redan tidigare har marknaden varit pressad till exempel på grund av afrikansk svinpest i Tyskland. Mycket produkter från de båda stora svinköttsproducerande länderna blir nu kvar på den europeiska marknaden när de tidigare gick till bland annat Asien.

Priserna på grisar är mycket låga i Europa och vi kan anta att detta påverkar antalet suggor negativt. Detta drar ned produktionsvolymerna i Europa i sinom tid. När efterfrågan och utbudet kommit i bättre balans börjar priserna rättas till enligt marknadslagarna. Det finns redan tecken på minskande volymer, men den ökande slaktvolymen för suggor stör bilden.

Upptäckten av afrikansk svinpest i juli i Finland är en av de svåraste händelserna för vår kedja.

Situationen är inte över. Tyvärr ser det ut som att hela kedjan måste förbereda sig på att situationen med afrikansk svinpest drar ut på tiden och eventuellt sprids ytterligare. Detta kräver åtgärder i alla faser av kedjan: biosäkerheten måste förstärkas i primärproduktionen, och i produktionen, produktionsstyrningen samt produktutvecklingen måste spårbarheten för produkter utvecklas och produkternas användning och recept optimeras. För att hantera situationen krävs att vi agerar som en kedja. Vi hoppas att situationen med afrikansk svinpest inte blir värre, men vi måste förbereda oss på att vi bara är i början av kampen.

En positiv sak är att vi har lyckats utveckla marknaden i Finland för konsumentförpackat svinkött. Även de nyheter som jag presenterade i den förra översikten har visat sig vara framgångar på marknaden.

Även utvecklingen inom styckat kött har varit positiv hos oss. Sett till hela Finland har konsumtionen av svinkött ökat med cirka 5 procent under årets början. Särskilt glädjande är utvecklingen med tanke på den ovan beskrivna situationen. Tajmingen är rätt, och härifrån är det bra att fortsätta framåt.

Sammanfattningsvis kan jag säga att afrikansk svinpest skapar marknadstryck i Europa och Finland. Nu är det viktigt att fortsätta som planerat i hela kedjan. Vi utvecklar biosäkerheten i primärproduktionen och söker nya exportkunder och utvecklar den inhemska marknaden samt anpassar produktionsvolymerna efter efterfrågan. På det sättet klarar vi också den här krisen. I början träffas vi som största exportföretag hårdast av slagen.

Ett exempel på lyckad produktutveckling är Atria filébiff av gris grillmarinerad 700 g - inte så mycket ”twist”, men mycket smak!

Tillväxt och hård konkurrens på hemmamarknaden

TEXT: Matti Perälä, direktör för fjäderfäverksamheten, Atria Finland Ab

Tillväxten inom kycklingproduktionen har fortsatt att vara stark under årets första hälft och även i början av hösten. Produktionen under de första nio månaderna i Finland har ökat med drygt 7 procent, och takten minskar nog inte särskilt mycket under resten av året. Vi på Atria har under samma tidsperiod växt med drygt fem procent, så våra konkurrenter har, speciellt under våren och sommaren, ökat sin produktion klart mer än vi. Under hösten och resten av året är vår egen slakt på en hygglig nivå jämfört med för ett år sedan, så vi tar säkert in en del av våra konkurrenters försprång.

Även internationellt fortsätter kycklingproduktionen att öka. I Europa är tillväxten på samma nivå som hos Atria, kring fem procent. De största tillväxtmotorerna är Polen, Ungern och Italien, där tillväxten i samtliga tre länder ligger i nivå med utvecklingen i Finland. I Polen är produktionen nära 20 gånger större än i Finland, vilket gör en tillväxttakt på åtta procent betydande även räknat i volym. Polen har blivit en betydande spelare på den internationella marknaden, och aktörerna i landet exporterar kyckling till olika delar av Europa och även globalt.

I Finland fortsätter en överraskande hård konkurrens när det gäller såväl detaljhandelskedjorna som storkökskunderna. Den ökade konsumtionen lockar uppenbarligen alla branschaktörer och ibland känns det som att det blir lite för mycket. Marknadstillväxten skulle ge alla aktörer naturlig tillväxt utan hård konkurrens. Men en del aktörer verkar ha en vilja att växa snabbare än den naturliga tillväxten och ta marknadsandelar. Det ökar nu klart priskonkurrensen på marknaden.

Samtidigt är konsumenternas köpkraft låg och efterfrågan fokuseras på rena basprodukter. Handeln har kraftiga kampanjer på basprodukter, och under kampanjtiden hamnar knappt något annat från samma produktgrupp i kundvagnarna. När det gäller filéprodukter har vi i praktiken sett ständiga kampanjer med strax under åtta euro i konsumentpris, vilket är ett lockande konsumentpris för den bästa biten av kycklingen, och affärerna går säkert bra. För att vara med i tävlingen lär vi inte ha något annat alternativ än att vara med även i det spelet.

Försiktig stabilitet på marknaden

TEXT: Ilkka Ala-Fossi, direktör för foderaffärsverksamheten, A-Foder Ab

Spannmålsmarknaden har under de senaste månaderna påverkats speciellt av väderförhållandena, politiska osäkerheter samt störningar i logistiken. Den torra sommaren i Europa och de lokala värmeböljorna försämrade skörden i flera viktiga odlingsområden, samtidigt som påverkan av kriget i Ukraina och situationen i Mellanöstern har bidragit till fortsatt osäkerhet kring priserna på energi, transporter och insatsvarorna i jordbruket.

Spannmålsskörden i Europa under den innevarande perioden bedöms bli cirka 10 procent mindre än i fjol. Speciellt produktionen av majs har lidit av vädret, men på många platser har även veteskörden blivit mindre än förväntat. Å andra sidan är spannmålslagren i världen fortfarande på en rimlig nivå, vilket lugnar marknaden.

Priset på spannmål har varierat kraftigt under hösten. Problemen med sjöfrakten av spannmål på Svarta havet samt hur den kommande växtperioden i Sydamerika lyckas påverkar starkt i vilken riktning marknaderna utvecklas under 2027.

Prisnivån på protein- och oljeväxtmarknaderna har stigit under slutet av året. Raps- och sojaproduktionen i Europa har på vissa platser blivit mindre än förväntat och de logistiska utmaningarna på grund av låga nivåer i floderna har försvårat verksamheten vid oljepresserierna. Globalt sett är dock soja- och rapsskördarna på en god nivå.

I Finland var spannmålsskörden volymmässigt och kvalitetsmässigt god. Prissättningen i Finland följer exportpriserna i Östersjöområdet. Efterfrågan på fodersäd är stabil, samtidigt som intresset för framför allt inhemska protein- och oljegrödor är fortsatt stort.

Inom A-Foders avtalsodling fortsätter betydelsen av proteingrödor och oljegrödor att öka. Även i Atrias produktionskedja fortsätter den starka efterfrågan på högklassig spannmåls- och proteinråvara. De övergripande marknadsutsikterna är försiktigt stabila, men väderförhållandena och internationella händelser kan fortfarande medföra snabba förändringar i prisnivån och marknadsbalansen.

Med önskan om ett gott slut på året!

På beställning till gården

När foderleveransen kommer, har många saker gjorts rätt i Varkaus

Gårdens behov, rätt råvaror, en noggrant planerad produktion och kontinuerlig kvalitetssäkring. I foderfabriken i Varkaus måste många saker stämma innan det färdiga fodret körs till gården.

TEXT: Milla Annala, Kind Company
BILDER: Tuukka Kiviranta, Atrias arkiv

Det är ingen slump att foderfabriken ligger just i Varkaus. Nötfodren tillverkas nära de östfinländska gårdarna som använder dem och tillsammans med fabriken i Koskenkorva hjälper Varkaus A-Foder att betjäna kunderna regionalt.

– För försäljningen av nötfoder och hela Atria Familjegårdar-kedjan är det viktigt att fodren tillverkas nära kunderna som använder dem. Med två fabriker kan vi betjäna våra kunder bättre och mer konkurrenskraftigt även regionalt, säger **Ilkka Ala-Fossi**, direktör för A-Foders foderverksamhet.

Två fabriker ger också handlingsutrymme: produktionen kan flyttas mellan fabrikerna till exempel under planerade underhåll eller oväntade produktionsavbrott. När verksamheten vid fabriken i Varkaus kom igång bidrog den till en ökad konkurrens på fodermarknaden i östra Finland. Samtidigt skapar den också efterfrågan på det spannmål som produceras i närområdet.

Fem steg från beställningen till gården

Ville Hämäläinen, produktionschef på fabriken i Varkaus, berättar vad som händer i fabriken mellan en foderbeställning och leverans.

1 FRÅN GÅRDENS BEHOV TILL PRODUKTIONEN

Fodrets resa börjar redan före produktionslinjen. Säljavdelningen förmedlar information om gårdens behov, produktutvecklingen tar fram foderrecepten och inköparna av råvaror och logistikavdelningen säkerställer tillgången på nödvändiga råvaror.

Samma lösning passar inte alla gårdar, utan vi går i allt högre grad mot foder som anpassats efter gårdens individuella behov.

– Vi utvecklar verksamheten hela tiden i den riktningen för att kunderna ska klara sig bättre. Det innebär också att lösningarna är allt mer individuellt anpassade till olika gårdars behov.

2 RÄTT FODER PÅ RÄTT PLATS

Fodren tillverkas utifrån kundernas beställningar och lagras efter tillverkningen i fabrikens utlastningssilon i väntan på utkörning. För att rätt foder ska hamna på rätt gård i rätt tid krävs samordning av hela kedjan.

– Produktionsplaneringen måste få beställningarna i tid, råvarorna måste finnas tillgängliga, produktionen löpa enligt plan och transporterna avgå enligt schemat.

3 KVALITETSSÄKRING LÄNGS VÄGEN

Bakom varje foderlass ligger en noggrann kvalitetssäkringsprocess. Produktionsprocessen övervakas löpande på fabriken och i produktionen tas dussintals prover varje vecka.

Med hjälp av proverna säkerställs fodrens näringsmässiga kvalitet, hygien samt att den färdiga produkten har den avsedda sammansättningen. Även råvarornas kvalitet övervakas redan innan de används i produktionen.

– Kvalitetssäkringen börjar med råvarorna och fortsätter under hela tillverkningsprocessen. Många tänker nog inte på hur mycket övervakning, provtagning och kvalitetssäkring som krävs bara för att leverera ett enda foderlass.

4 FABRIKEN BLIR ALDRIG FÄRDIG

Fabriken måste hålla jämna steg med utvecklingen av fodren och utfodringen. I Varkaus har man investerat i effektivitet, kvalitet och säkerhet för att kunna möta även framtida krav i produktionen.

Ett av de senaste utvecklingsprojekten är en buffertsilo för havre, vilket har skapat smidighet i fabrikens interna logistik och skalningen av havre. Havrekärnan används i nötfoder som tillverkas i Varkaus och en del levereras till Koskenkorva för att användas som foderråvara.

Även skalet tas tillvara: av dem tillverkas värme- och utfodringspellets för A-Foders och producenternas bruk. Pelletarna som tillverkas av havreskal används för att producera den värme och processånga som behövs i fabriken i Varkaus och energi räcker även till Varkaus fjärrvärmenät.

5 FRÅN FABRIKEN TILL GÅRDEN

Hämäläinen beskriver att en lyckad leverans är summan av många delar: allt måste stämma mellan beställningarna, produktionen, råvarorna och transporterna.

– Det är där som framgången slutgiltigt mäts: att producenten får det foder som hen behöver i rätt tid och kan lita på produkten och leveransen även nästa gång. ■

Fabriken måste vara bättre i slutet av dagen än på morgonen

Ville Hämäläinen leder en arbetsplats med cirka 20 anställda. Hämäläinen som är ingenjör i industriell ekonomi har arbetat på fabriken sedan 2017. Innan han kom till A-Foder arbetade han i motsvarande uppgifter inom en annan industribransch.

I sitt arbete motiveras Hämäläinen särskilt av möjligheten att förbättra verksamheten. Utvecklingsarbete kan innebära stora investeringar, uppdatering av produktionsutrustningen eller utveckling av den dagliga arbetssäkerheten.

– Vår tekniska direktör **Jussi Maasalo** har sagt att fabriken måste vara bättre i slutet av dagen än när arbetsdagen börjar. Det är en bra beskrivning av hur vi tänker. Vi strävar efter att föra verksamheten framåt varje dag, även om det bara är ett litet steg.

Hämäläinens arbetsdag börjar ofta klockan sex på morgonen i fabrikens kontrollrum, där han går igenom det senaste dygnet och eventuella underhållsbehov. Därefter kan arbetet för dagen fortsätta med produktion, underhåll, leverantörsmöten eller utvecklingsprojekt.

På fabriken rör sig samtidigt människor, maskiner och material, så arbetssäkerheten kräver ständig uppmärksamhet. För Hämäläinen är dagens viktigaste framgång i slutändan enkel:

– Vårt mål är att utveckla verksamheten varje dag, men det allra viktigaste är att var och en går hem frisk efter arbetsdagen.

PÅ FAMILJEGÅRDEN

PIGLET OY | 28.9–4.10

En vecka i svinhuset – en vardag i djurens rytm

I svinhuset har varje dag sina egna uppgifter, men det finns inte två likadana arbetsveckor. Utöver djurskötseln rymmer vardagen såväl åkerarbete som övriga gårdssysslor. Låt oss ta en titt på hur en höstvecka på en svingård ser ut.

BILDER: Tuukka Kiviranta och Piglet Oy:s hemmaalbum

PIGLET OY, ALAHÄRMÄ I KAUHAVA

PRODUKTIONSINRIKTNING: Gården bedriver livdjurs- och grisköttsproduktion. Gården fungerar som Atrias livdjursenhet och här finns 460 suggor samt cirka 700 slaktsvinplatser.

PÅ GÅRDEN BOR: Jaana och Juha Hakomäki, sonen Elias som är i värnpliktsåldern.

INSTAGRAM: @piglet_oy

Vardagen på vår gård sköts av oss två i egenskap av företagare och tre anställda. Vi får också hjälp av vår son samt en lantbrukspraktikant.

De veckovisa rutinerna i svinhuset utgår från djurskötseln. I början av veckan ligger fokus på djurtransporter och avvänjningar, i slutet av veckan på insemineringar och grisningar. Utfodring, uppföljning av djurens mående och kvällskontroller hör till de dagliga rutinerna.

På hösten tillkommer vid sidan av arbetena i svinhuset även skördearbetena och förberedelserna inför vintern. Den här veckan står bland annat upptagning av potatis och sockerbetor, spannmålstransporter samt efterarbeten kring täckdikning på schemat.

MÅNDAG – EN TIDIG START PÅ VECKAN

Måndag är en av veckans mest hektiska dagar. Veckan inleds med djurtransporter när hybrider, alltså blivande suggor, smågrisar och slaktsvin lämnar gården för att köras till olika håll i Finland.

Efter djurtransporterna tömmer vi tillväxtavdelningen för rengöring och flyttar på smågrisarna som får fortsätta växa. Samtidigt kontrollerar vi djurantalet och uppdaterar uppgifterna i utfodringssystemet.

På måndagar har vi även det gemensamma veckomötet med de anställda där vi går igenom kommande djurförflyttningar och övriga arbeten under veckan.

En av de viktigaste uppgifterna under dagen är avvänjningen. Vi avvänjer varje vecka cirka 21 suggor och 300 smågrisar. En del av suggorna stannar dock kvar för att fortsätta dia de smågrisar som ännu inte är mogna för avvänjning.

De smågrisar som ska avvänjas vägs och flyttas till en ren, desinficerad avdelning. Vi försöker att hålla ihop kullarna så långt det går. Vi har gjort förberedelser inför ankomsten av den nya gruppen och sett till att avdelningen är ren och att vattenledningarna och uppvärmningen fungerar.

> *Varje vecka avvänjs cirka 300 smågrisar.*

Även på betäckningsavdelningen byter grupper plats när de suggor som konstaterats vara dräktiga flyttas till lösdriftsstallet. Under dagen börjar vi också tvätta grisningsavdelningen och tvättar OVR- och vassletankarna inför kvällens leverans.

Mellan varven hinner vi också hämta ett lass potatis. Allt som har med djuren att göra görs i rätt tid och de övriga arbetena på gården anpassas till detta.

TISDAG – SMÅGRISAR FÖDS, POTATIS TAS UPP

Efter måndagens avvänjningar flyttar vi uppmärksamheten till grisningsavdelningen, där veckans första suggor börjar grisa. De gyltor som väljs ut till avel får individuella öronmärken, med hjälp av vilka vi senare kan identifiera djuren och deras härstamning.

Grisningar, vaccinationer och medicineringar registreras direkt i CloudFarms-systemet på mobilen. På så sätt sparas uppgifterna direkt och vi behöver inte föra in dem separat i slutet av arbetsdagen.

Avelsarbetet syns också i beställningarna av semin. Galtsperma beställer vi veckovis och leveransen kommer en gång i månaden från Norge för gårdens kärnbesättning. Till dagens övriga svinhusarbeten hör vägning av slaktsvin.

Samtidigt pågår upptagningen av potatis på åkern. Det är en entreprenör som sköter upptagningen och husfolket arbetar ovanpå maskinen för att se till att skörden är ren. Tisdagen ger en bra bild av hur höstdagarna ser ut på gården: i svinhuset föds nya smågrisar samtidigt som skörden bärgas på åkern.

ONSDAG – PRECISION I UTFODRINGEN

På grisningsavdelningen har vi en av veckans brådaste dagar när det föds många nya smågrisar. Samtidigt kontrollerar vi måndet på de smågrisar som avvandes i måndags för att säkerställa att alla börjat äta.

Vi följer upp utfodringen dagligen och anpassar foderransonerna efter hur mycket djuren äter. Foderrecepten planeras tillsammans med A-Foder enligt resultaten av spannmålsanalyserna.

Till dagens övriga arbeten hör vaccinationer av smågri-

sar och suggor, val och vaccinering av hybrider, alltså blivande suggor, samt tvättarbeten i slaktsvinhuset.

Vi förlitar oss dock inte enbart på automatik. I dag upptäcker vi ett problem med fodret, och orsaken visar sig vara ett trasigt såll i kvarnen. Vi byter sållen och utfodringen fungerar åter normalt.

Till dagens övriga arbeten hör vaccinationer av smågrisar och suggor, val av hybrider, alltså blivande suggor, samt tvättarbeten i slaktsvinhuset.

TORSDAG – FRÅN SVINHUSET TILL POTATISSTUKORNA

På grisningsavdelningen fortsätter veckans andra livliga grisningsdag. Samtidigt flyttar vi smågrisar till slaktsvinhuset och inleder semineringarna av de suggor som avvandes i måndags. På dräktighetsavdelningen kontrolleras suggorna i den fjärde och sjätte dräktighetsveckan.

Utöver djurskötseln arbetar vi med underhåll av svinhuset. Vi kan äntliga slutföra taktvättsprojektet som pågått hela sommaren.

Utomhus täcker vi potatisstukor och städar området runt torken efter skörden. Under dagen anländer också ett nytt spannmålsparti till gården och entreprenören flyttar flytgödsel till satellitbrunnar.

FREDAG – VI HAR REDAN BLICKEN PÅ NÄSTA VECKA

På grisningsavdelningen grisar veckans sista suggor och smågrisarna som föddes dagen innan får järntillskott. Samtidigt gör vi tvättarbeten på tillväxtavdelningen och flyttar nästa grupp av dräktiga suggor till grisningsboxarna.

På gården tillämpas äkta fri grisning, där suggorna får röra sig fritt även under grisningen. Vi mäter späckmåttet hos de grisande suggorna för att följa upp hur utfodringen under dräktigheten har lyckats.

Vi förbereder oss på den kommande veckans djurtransporter genom att märka smågrisarna som ska säljas och kontrollera försäljningsdugligheten hos livdjuren, alltså hybriderna. Vi fortsätter också inseminingarna som påbörjades i torsdags. Mitt under alla andra arbeten hinner vi göra klart en reparation som länge stått på åtgärdslistan.

På en gård har man sällan ögonblick då allting är färdigt. När ett arbete eller ett produktionsskede avslutas är nästa redan på gång.

LÖRDAG OCH SÖNDAG – TILLRÄCKLIGT MED ARBETE ÄVEN FÖR VECKOSLUTET

Under veckosluten försöker vi sakta ner lite, men skötseln, utfodringen och tillsynen av djuren fortsätter som vanligt. För veckoslutsarbetena i svinhuset ansvarar två personer och vi delar passen mellan de anställda och oss företagare så att alla också får lediga veckoslut.

Den här gången är det Jaana som har ledigt över veckoslutet och hon får tiden att gå med trädgårdsarbeten, friluftsliv och umgänge med döttrarna som kommit hem från studierna. Samtidigt har männen mer än nog med arbete med att ta upp sockerbetor.

På söndag har vi lagt en arbetsvecka bakom oss, men den nästa väntar redan. På gården kretsar vardagen kring djurens rytm och årstiderna. Planering är nödvändigt, men ändå är inga veckor likadana. ■

På grund av ASF-läget i Finland har inga bilder tagits i svinhuset.

Läs hela artikeln (på finska) på atriaperhetilat.fi/ajankohtaista/viikko-tilalla

UR EXPERTENS PERSPEKTIV

Ansvarsfull produktion

Via Piglet sprids högklassigt djurmaterial till cirka 30 procent av Atrias svinkedja, och det betyder att de val som görs på gården har stor inverkan på hela kedjans utveckling. Livdjursproduktionen spelar en central roll, eftersom gyltor med goda genetiska egenskaper och god hälsostatus lägger grunden för hur produktionen utvecklas i hela kedjan.

På gården har man arbetat långsiktigt för att främja djurhälsan. Ett viktigt steg var genomförandet av APP-saneringen. Gården deltar också i det antibiotikafria konceptet, vilket vittnar om ett engagemang i förebyggande hälsovård och ansvarsfull produktion.

Utvecklingen av biosäkerheten har varit en kontinuerlig del av gårdens verksamhet. Stängslet runt svinhusområdet som färdigställdes i våras, en dusch innan man beträder svinhuset samt karantänen på 48 timmar som krävs av besökare stöder hanteringen av smittrisker. Biosäkerheten syns dock framför allt i de dagliga arbetssätten och i inställningen. Inom livdjursproduktionen har varje beslut stor inverkan på de övriga gårdarna i kedjan.

Avelsarbetet utvecklas i ett nära samarbete med Topigs Norsvin och Finnpig. För varje rekryteringsgylta beräknas ett avelsindex, med vars hjälp man kan identifiera och välja ut de bästa individerna för kommande generationer. Målet är att kontinuerligt göra framsteg i produktionsegenskaperna, hälsan, härdigheten och djurvälfärden.

Eftersom livdjursproduktionen har effekter över hela Atrias svinkedja måste den fungera som vägvisare inom biosäkerhet, djurhälsa, avel och djurvälfärd. Dessa delområden måste ligga på den högsta nivån i hela kedjan för att hela produktionskedjan ska kunna utvecklas och nå framgång även i framtiden.

Atria Måltid tar Atrias kunnande till de offentliga måltidstjänsterna

Atria Måltid som lanserades i augusti presenterar en ny lösning för de offentliga måltidstjänsterna som underlättar vardagen i professionella kök. I måltiderna som bara behöver värmas kombineras Atrias kunnande inom produktutveckling, högklassiga råvaror och kundernas behov.

BILD: Atrias arkiv

De offentliga måltidstjänsterna är en viktig marknad för Atria där bolaget vill erbjuda konkurrenskraftiga och högkvalitativa lösningar som underlättar vardagen. Ett av de nya initiativen är Atria Måltid som lanserades i augusti, vars färdiga måltider levereras till verksamhetsställena redo att värmas och avnjutas. Sortimentet är så stort att man med hjälp av det kan skapa en roterande matsedel för upp till sex veckor.

FRAMTAGEN FÖR DE PROFESSIONELLA KÖKENS BEHOV

Atria Måltid är resultatet av flera års utvecklingsarbete och ett nära samarbete med kunderna. Produktsortimentet har byggts upp baserat på vad vi åter här i Finland och maträtterna har testats av flera smakråd. I kundernas respons har framför allt smaken, de högklassiga råvarorna och helheten som fungerar i vardagen i professionella kök lyfts fram.

> ***Allt fler finländare får Atrias kunnande och produkter på sina tallrikar.***

Även produkternas sammantagna hållbarhet på upp till 90 dagar har krävt omfattande utvecklingsarbete, hållbarhetstester och laboratorieundersökningar. Målet har varit att säkerställa både den mikrobiologiska kvaliteten och en god smak under hela hållbarhetstiden.

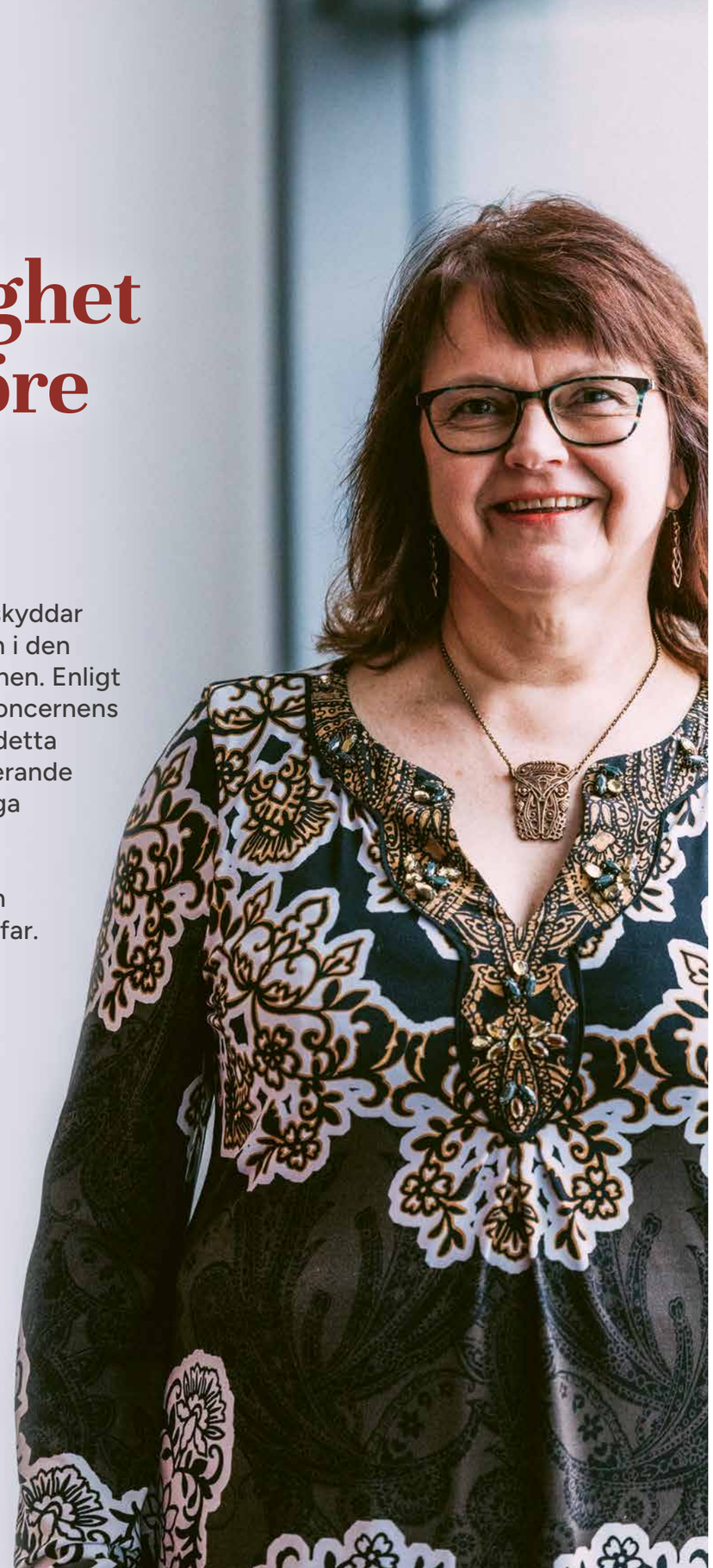
Det nya konceptet har rullats ut aktivt. Under det senaste året har Atria Måltid presenterats för över 100 beslutsfattare vid kommuner och inom måltidstjänster samt vid flera evenemang. Mottagandet har varit mycket positivt.

– Atria Måltid är ett exempel på hur Atria utvecklar nya lösningar och söker tillväxt i olika typer av måltidskanaler. Samtidigt får allt fler finländare Atrias kunnande och produkter på sina tallrikar, berättar Nina Behm, utvecklingschef för Atria Foodservice. ■

Kristålighet byggs före krisen

Matkedjans kristålighet skyddar i sista hand kontinuiteten i den finländska matproduktionen. Enligt Seija Pihlajaviita, Atria-koncernens kvalitetsdirektör, kräver detta framförhållning, välfungerande samarbete och livskraftiga gårdar – men också handlingsmodeller som planerats i förväg för den händelse att något inträffar.

TEXT: Milla Annala, Kind Company
BILD: Tuukka Kiviranta

Alla kriser kan inte förhindras, men vi kan förbereda oss på dem. Enligt **Seija Pihlajaviita** är förebyggande den allra första åtgärden i skyddet av matkedjans funktion.

– När vi gör allt vi kan redan innan krisen är ett faktum kan vi i bästa fall förhindra den helt. Det finns emellertid också yttre faktorer som vi inte kan påverka. Då måste vi i stället vara redo att ta itu med situationen.

BEREDSKAP BYGGS TILLSAMMANS

Pihlajaviita anser att Atrias styrka är en matkedja med nära samarbeten. Vid sidan av familjegårdarna ingår i helheten också spannmåls- och foderproduktionen, industrin, transporterna och försäljningen. I beredskapen måste vi därför beakta hela resan från gården till en färdig produkt.

Atrias experter inom primärproduktionen har löpande kontakt med avtalsgårdarna. Informationen går i båda riktningarna mellan Atria och gårdarna.

– Vi måste veta var vi står just nu, hur läget ser ut och vad som måste utvecklas. Hela kedjan måste förstå vilka personer som har vilka roller och ansvar, om något händer.

Information om djurhälsa fås även via Djurens hälsa ETT. Dessutom samarbetar Atria i beredskapsarbetet med myndigheter och övrigt näringsliv. Beredskap har övats både inom Atria och tillsammans med andra aktörer.

– Under övningarna har vi gått igenom beredskap inför exempelvis afrikansk svinpest och fågelinfluensa och samtidigt identifierat punkter där planerna och de konkreta förfarandena ännu behöver preciseras.

Beredskapsarbetet inför afrikansk svinpest (ASF) har pågått sedan 2014. Förutom för primärproduktionen har anvisningar också tagits fram för foderproduktionen, transporterna och fabrikerna. I det nuvarande sjukdomsläget har Atria till exempel begränsat besök på svingårdar för att minska den smittrisk som trafiken mellan människor och gårdar orsakar.

– Myndigheterna behöver konkret information från primärproduktionen och aktörerna inom produktionen, eftersom de inte kan se alla de utmaningar som finns i den praktiska verksamheten. Därför är dialogen viktig.

EN LÖNSAM GÅRD HAR KAPACITET FÖR BEREDSKAP

Kedjans funktionsförmåga börjar på de enskilda gårdarna. De senaste årens kostnadsstegringar och övriga störningar har enligt Pihlajaviita visat hur nära kopplingen är mellan gårdarnas ekonomi och deras kristålighet.

– Avtalsgårdarnas lönsamhet är en viktig faktor. Att enbart klara vardagen räcker inte, utan gårdarna måste ha möjlighet att utveckla och investera så att det kan hålla ordning på exempelvis biosäkerheten och arbetssätten.

En enskild gårds funktionsförmåga har betydelse för hela kedjan. När gårdsstorlekarna växer kan bortfallet av redan en enda stor gård påverka tillgången på en råvara och den produktion som går förlorad kan inte ersättas i en handvändning.

> ***Avtalsgårdarnas lönsamhet är en viktig faktor.***

– Atrias produktionskapacitet för råvaror bildas av de enskilda gårdarna. Om bara en enda gård faller ifrån produktionen kan det påverka hela kedjan, till och med till den punkt att mängden produkt som fås ut till affärerna påverkas.

FRAMFÖRHÅLLNING HJÄLPER ATT ÖVERLEVA

En kris avslöjar snabbt var beredskapen lämnats på hälft. Enligt Pihlajaviita krävs mer pengar, tid och människor för att bygga upp beredskapen om man gör arbetet först när en störning redan har inträffat, jämfört med att planera tillvägagångssätten i förväg.

– I en krissituation kan man vakna till en situation där beredskapen måste byggas snabbt. Då krävs det mycket mer såväl kostnads- som tidsmässigt och i form av personalresurser. Det är lättare när man har gjort saker långsiktigt och förstått vikten av dem i tid.

Enligt Pihlajaviita stärker både det nära samarbetet inom matkedjan och dess inhemskhet kriståligheten. När kedjans aktörer känner varandra, vet man varifrån råvarorna kommer och hur de har producerats och informationen sprids snabbt. Inhemsk produktion eliminerar inte effekterna av globala störningar, men en stark egen matkedja skapar bättre möjligheter att reagera på dem. ■

Kristålighet tillsammans

Verksamhetsmiljön för husdjursproduktion har blivit allt mer osäker. Djursjukdomar, snabba förändringar på marknaden, svängningar i exportefterfrågan och kostnadstryck gör att gårdarnas behov av stark lönsamhet och proaktiv riskhantering är desto påtagligare.

Atria stöder sina producenters kristålighet på många sätt. Långsiktigt samarbete, marknadsorienterad produktionsstyrning samt aktiv marknadsövervakning skapar stabilitet och hjälper gårdarna att planera framtiden. Starka inhemska varumärken och konsumenternas förtroende för finländsk mat stöder efterfrågan även under osäkra tider.

Gårdarnas konkurrenskraft stärks med hjälp av experttjänster som stöder produktionsutveckling, investeringar, effektivitet och riskhantering. Samtidigt görs satsningar i djurhälsa, biosäkerhet och förebyggande hälsovård, som får allt större betydelse när de internationella djursjukdomsriskerna ökar.

Andelslagen stöder sina medlemmar även genom finansieringslösningar. Den konkurrenskraftiga finansieringen för förmedlingsdjur och de garantier som andelslagen tillhandahåller underlättar investeringar, produktionsutveckling och generationsskiften.

Medlemskapet ger fördelar även genom ägarskapet. Andelskapitalet stärker gårdens nettoförmögenhet och soliditet, samtidigt som räntan på andelskapitalet och de övriga medlemsförmånerna stöder lönsamheten. En medlem i andelslaget är inte enbart en leverantör av råvara, utan också ägare i ett gemensamt företag.

En enskild åtgärd skapar inte kristålighet. Den byggs av en lönsam produktion, friska djur, en stark marknadsposition, fungerande partnerskap och långsiktigt ägarskap. En ekonomiskt stark gård som är en del av en framgångsrik kedja har de bästa förutsättningarna att klara förändringar och investera i framtiden.

Ilkka Nykänen
Verkställande direktör
Andelslaget Itikka och Lihakunta

En krisbeständig gård satsar inte allt på ett kort

Kristålighet på en lantbruksgård är summan av många delar. På Timo Heikkiläs svingård är verksamheten uppbyggd så att bortfallet av en människa, maskin eller ett system inte innebär att allting stannar. Även i fråga om ekonomin och biosäkerheten är man beredd på att inte allting går att förutse.

TEXT: Milla Annala, Kind Company **BILDER:** Pasi Leino

Det finns mycket som kan störa verksamheten på en gård. För **Timo Heikkilä** innebär kristålighet framför allt att man bygger upp beredskap innan något händer.

Alla risker kan dock inte elimineras och kristålighet innebär inte alltid att man maximerar självförsörjningsgraden. Heikkiläs gård arrenderade ut åkrarna redan för flera decennier sedan för att kunna koncentrera resurserna till den verksamhet där gården ville vara starkast: svinhushållning.

– Vi konstaterade att vår konkurrenskraft inte räcker till för att sköta både husdjur och åkrar i stor skala. Lösningen har också sina risker. Den kraftiga ökningen av spannmålspriset år 2022 slog igenom direkt i våra foderkostnader. Hade vi odlat spannmålen själv hade effekten varit lindrigare.

Valet illustrerar på ett bra sätt den balansgång som beredskap är: man kan inte vara lika bra förberedd på allt. Det väsentliga är att identifiera sårbarheterna i de egna lösningarna och skapa tillräckliga marginaler parallellt med dem.

BEREDSKAP ÄR ATT TA FRAM ALTERNATIV

Allt går inte att styra, men man kan minska effekterna av enskilda störningar. En central princip på Heikkiläs gård är att dubblera kritiska system.

– Ett typiskt exempel är reservkraftsgeneratorn, men vi har också reservvatten. Det mesta vattnet kommer från vår egen brunn, men parallellt kan vi använda kommunalt vatten. I uppvärmningen nyttjar vi värme från flytgödselkylning med värmepumpar och som reservsystem har vi oljeuppvärmning.

Samma tankesätt sträcker sig till säsongsarbeten. För gödselspridningen har man strävat efter att ordna ersättande alternativ för traktorer, tunnor, pumpar och andra viktiga maskiner.

– Vårsäsongen kan pågå en eller två veckor. Om någon utrustning går sönder väntar inte mottagarna på att vi ska få ordning på den. Därför har vi i praktiken strävat efter att dubblera allt som är kritiskt så att arbetet inte stannar av.

Inte heller kunnandet får hänga på en enda människa. I organisationen som består av cirka 25 personer bärs ansvaret förutom av Heikkilä också av fyra chefer.

– Att driva en så här stor gård kan inte hänga på enbart en människa. Om jag inte är på plats kan de andra fortsätta verksamheten och även sköta en del av mina uppgifter.

ÄVEN EKONOMISKT SPELRUM BEHÖVS

Kristålighet är också ekonomisk beredskap. På Heikkiläs gård har man skapat spelrum genom medvetna val.

– Vi har fokuserat på kunnande och tillväxt inom svinhushållning och investerat avkastningen därifrån även utanför jordbruket. Det ger trygghet när kostnaderna stiger eller vid tillfälliga svackor i lönsamheten.

Också försäkringar och förebyggande av djursjukdomar hör till riskhanteringen. Heikkilä har egna erfarenheter av salmonella: gården sanerades 2009. Denna erfarenhet har påverkat senare byggnadslösningar.

– Efter incidenten har vi i konstruktionerna sett till att gården är saneringsbar om det behövs. Även om allt görs enligt anvisningarna kan man aldrig vara helt säker på att saneringen lyckas.

BIOSÄKERHET SOM EN DEL AV VANLIGA ARBETSDAGAR

Inom bekämpningen av djursjukdomar betonar Heikkilä kontinuerlig utveckling. På livdjur som anländer till gården tas salmonellaprov och djuren hålls i karantän tills man fått provsvaren.

Till svinhuset går man via duschen. Arbetstagarna duschar på sin egen tid och arbetstiden börjar först efter att de tagit på sig arbetskläderna. Detta kompenseras genom att personalen får mat under arbetsdagen.

– På det sättet behöver arbetstagaren inte heller ta med sin egen matsäck till svinhuset. Inom biosäkerheten har man även i övrigt strävat efter att säkra arbetssätt blir normala dagliga rutiner.

Heikkilä har på nära håll sett vilka ekonomiska och mentala konsekvenser en djursjukdom kan få för en gård. Därför betraktar han inte biosäkerheten enbart som en obligatorisk kostnad.

– Jag har flera bekanta som förlorat enormt mycket pengar på grund av djursjukdomar. När man följt deras erfarenheter har det blivit ganska klart att det är bättre att försöka förbättra biosäkerheten varje dag. När man vet hur svår situationen blir på gården till följd av en sjukdom, är beredskap alltid en investering. ■

Stängsel som en del av smittskyddet

Cirka 1 100 meter stängsel stärker Heikkiläs gårds smittskydd och hjälper till att styra trafiken på gården. Investeringen som planerades länge gjordes sommaren 2025.

Investeringen hade planerats redan i åtta år, men skjutits upp p.g.a. frågor angående placeringen av stängslet.

– När beskedet kom att ASF åter aktiverats i Estland tänkte jag att om det någonsin ska bli ett stängsel så ska det göras nu.

Dock räckte det inte med bara det färdiga stängslet. Vildsvin kan gräva sig under ett stängsel och därför grävde man ett dike under det. I diket installerades en kraftig geotextil och ett nät, som täcktes med makadam. Lösningen togs fram för att förhindra djur från att ta sig under stängslet.

Stängslet gör också att trafiken kan styras noggrannare. Persontrafiken och tunga fordon använder olika rutter så att exempelvis foder- och djurtransporterna och andra tunga fordon som besöker flera husdjursgårdar inte kör i samma område som personalen.

För framtiden har man planerat en separat parkeringsplats i anslutning till stängslet. I en allvarlig sjukdomssituation skulle man kunna lämna bilen i det inhägnade området och gå vidare till svinhusområdet efter att ha bytt skor.

Heikkilä berömmer A-Aidat som byggde stängslet. Han hade själv funderat på placeringen av stängslet i åratal, men tillsammans med utföraren hittade man en fungerande dragning också i terrängen med kullar, berg och diken.

För investeringen fick man ett investeringsstöd på 30 procent. Heikkilä hade fortfarande ett stödbeslut från den föregående stödperioden och tidtabellen för det påverkade för sin del att man tog beslutet om att genomföra det sedan länge planerade stängslet just sommaren 2025.

STÄNGSLET I SIFFROR:

- Längd ca 1 100 meter
- Två elgrindar
- Fem manuella fordonsgrindar
- Två persongrindar
- Acceptabel kostnadsnivå ca 40 €/m + grindar
- Investeringsstöd 30 %

VINTRIG FESTMENY

Kalkon-carpaccio och citronmajonnäs

För 4 personer | Portionsstorlek: 130 g
Arbetstid: 20 min | Total tid: 20 min
Svårighetsgrad: lätt
glutenfri, sojafri, nötfri

Av Atria Vuolu kalkonfilé lagar du lätt och snabbt en maffig carpaccio som förrätt till festbordet. Bred ut kalkonskivorna på serveringsfatet och lägg på citronmajonnäsen, fikonen, parmesanen och rucolan. Enkelt och läckert!

CITRONMAJONNÄS
1 dl majonnäs
skalet av en halv citron
1 msk citronsaft
½ tsk socker
¼ tsk salt
svartpeppar från kvarnen

3 fikon
2 pkt Atria Vuolu kalkonfilé mjuk rök 150 g
20 g bit parmesan
10 g rucola
½ tsk fingersalt
svartpeppar från kvarnen

1. Blanda ner citronskalet och -saften i majonnäsen. Krydda med socker, salt och svartpeppar.
2. Skär fikonen i några klyftor.
3. Bred ut kalkonfiléerna på botten av en tallrik eller ett serveringsfat.
4. Ringla på majonnäsen i en tunn stråle. Lägg fikonklyftorna, parmesanspånen och rucolan ovanpå. Strö över lite fingersalt och svartpeppar.

Atrias ugnsklara Pulled Beef är superenkel att tillaga i sin förpackning.

Pulled beef med mörk honungssås och potatismos med vitlökssmör

För 4 personer | Portionsstorlek: 450 g | Arbetstid: 1 timme
Total tid: 4–5 timmar | Svårighetsgrad: lätt
glutenfri, äggfri, sojafri, nötfri

Atrias ugnsklara Pulled Beef är superenkel att tillaga i sin förpackning. Gör en fyllig mörk honungssås till köttet och potatismos med vitlökssmör som tillbehör.

1 pkt Atria ugnsklara Pulled Beef 1,0 kg

SÅS
1 liten lök
1 vitlöksklyfta
1 msk olja
1 kvist rosmarin
1 dl rödvin
½ dl honung
3 dl demi glace-såsbas eller god köttbuljong
ca ½ dl köttbuljong från pulled beef-förpackningen
1 msk majsstärkelse
½ tsk salt
svartpeppar från kvarnen

POTATISMOS
800 g mjöliga potatisar
50 g smör
3 vitlöksklyftor
1 dl matlagningsgrädde eller mjölk
1 tsk salt

1. Ta ut köttet i sin förpackning i rumstemperatur ½ timme före tillredning. Öppna inte förpackningen. Värm ugnen till 125 grader. Lägg köttet på en ugnsplåt i sin förpackning, med etiketten uppåt. Ta bort etiketten. Ställ plåten lågt i ugnen och stek i vanlig ugn 4–5 timmar. Förpackningen öppnar sig delvis under stekningen för att köttets yta ska brynas.
2. Ta försiktigt ut förpackningen ur ugnen och låt dra 20 minuter. Kontrollera direkt efter tillagningen att köttets innertemperatur är minst 70 grader. Ta tillvara köttbuljongen ur förpackningen. Riv köttet i tunna strimlor. Gör såsen och potatismoset under tiden som köttet tillagas.
3. Hacka löken och vitlöken fint och sautera ett ögonblick i en kastrull tillsammans med en kvist rosmarin. Tillsätt rödvinet och koka upp. Tillsätt honungen och köttbuljongen. Reducera såsen ca 10 minuter på låg värme. Tillsätt till sist köttbuljongen från köttförpackningen i såsen.
4. Red såsen genom att blanda majsstärkelsen i en liten mängd vatten och tillsätt i såsen. Koka upp. Smaka av med salt och svartpeppar.
5. Skala och koka de mjöliga potatisarna mjuka i saltat vatten. Låt vattnet rinna av potatisarna.
6. Smält smöret i en kastrull och lägg i de finhackade vitlökarna. Låt det småkoka ett ögonblick tills vitlöken mjuknar.
7. Mosa potatisarna och tillsätt vitlökssmöret. Tillsätt matlagningsgrädden eller mjölken och blanda till en jämn smet. Smaka av med salt.
8. Riv ner pulled beef i såsen. Servera pulled beef tillsammans med potatismoset med vitlökssmör.

Choklad-moussetårta med smak av mockarutor

För 12 personer | Portionsstorlek: 130 g | Arbetstid: 30 min
Total tid: minst 4 timmar | Svårighetsgrad: lätt
sojafri, nötfri

Botten till den fylliga chokladmoussetårtan görs av Atrias kvargplättar med mockarutsmak, som även läggs i mousse-fyllningen. Hela ytan dekoreras med amerikanska blåbär.

20 g smör
1 msk socker
1 pkt Atria kvargplättar mockaruta 380 g
4 gelatinblad
4 dl vispgrädde
300 g mörk choklad
½ dl florsocker
1 msk kakaopulver
1 tsk vaniljsocker
250 g naturell färskost

DEKORATION
250 g amerikanska blåbär

1. Smält smöret och blanda i sockret. Bred ut mockarut-kvargplättarna på en skärbräda och smöra med smör-sockerblandningen. Fyll botten i en springform (diameter ca 20 cm) med kvargplättar så att plättarna överlappar varandra något.
2. Tillred chokladmoussen. Lägg gelatinbladen i blöt i kallt vatten. Mät upp 1 dl grädde och hackad choklad i en kastrull. Värm på låg värme så att chokladen smälter ner i grädden, rör om. När blandningen är jämn, rör ner de urkramade gelatinbladen. Ta kastrullen från värmen och ställ åt sidan medan du förbereder moussen.
3. Tillsätt resten av grädden, florsockret, kakaopulvret och vaniljsockret i en vispskål. Vispa fluffigt. Tillsätt färskosten och vispa till en jämn smet. Tillsätt chokladblandningen och vispa till en jämn smet.
4. Sleva upp fyllningen på plättbotten i kakformen så att plättarna täcks. Lägg smörade och delade plättar ovanpå och häll på resten av chokladmoussen. Jämna till ytan och ställ chokladtårtan i kylskåpet under minst 4 timmar, gärna till nästa dag.
5. Dekorera tårtan med amerikanska blåbär.

Odlings-programmet utgår från gårdens mål

Utgångspunkten för A-Foders nya odlingsprogram är gårdens produktionsinriktning och mål i stället för enskilda produkter. I programmen sammanfattas valet av sorter, gödslingen, växtskyddet och kvalitetskraven på skörden i en praktisk ram som stöder en lönsam och målinriktad växtproduktion.

TEXT: Essi Tahvola, Atria **BILD:** Helmiina Hyvärinen

REKOMMENDATIONER FÖR SPANNMÅLSSORTER

Rekommendationer för ärtsorter: Heikki och Lempi

	För produktion av färskt spannmål		För produktion av torkat spannmål				
	Nötgårdar skyddssäd	**Nötgårdar** utan vall	**Nötgårdar** skyddssäd	**Nötgårdar** utan vall	**Svingårdar**	**Fjäderfägårdar** gårdens eget bruk	**Växtodlingsgårdar och** husdjursgårdarnas försäljningssäd
Korn	***Medelsena:*** Tuomas, Sylvester ***Sen:*** BOR Reino	***Sen:*** BOR Reino ***Tvåradig:*** BOR Veera	***Tidig:*** Bertta ***Medelsena:*** Tuomas, Sylvester	***Tidig:*** Bertta ***Medelsena:*** Tuomas, Sylvester ***Sen:*** BOR Reino ***Tvåradig:*** BOR Veera	***Tidig:*** Bertta ***Medelsena:*** Tuomas, Sylvester ***Sen:*** BOR Reino ***Tvåradiga:*** BOR Veera, Marietta, Brienne		***Tidig:*** Bertta ***Medelsena:*** Tuomas, Sylvester ***Sen:*** BOR Reino ***Tvåradiga:*** BOR Veera, Marietta, Brienne
Havre	*Rekommenderas som skyddssäd endast på torvmark, annars korn/vete.* ***Tidiga:*** Luukas, Jukka ***Sen:*** BOR Leena	***Tidiga:*** Luukas, Jukka ***Sen:*** BOR Leena	*Rekommenderas som skyddssäd endast på torvmark, annars korn/vete.* ***Tidiga:*** Jukka, Niklas, Luukas	***Tidiga:*** Niklas, Luukas, Jukka, Perttu* ***Sen:*** BOR Leena	***Tidiga:*** Niklas, Luukas, Jukka, Perttu* ***Medelsen:*** Inka* *inte på organisk jord* ***Sena:*** BOR Leena		***Tidiga:*** Niklas, Luukas, Jukka, Perttu* ***Medelsen:*** Nestor ***Sena:*** Inka* *inte på organisk jord* BOR Leena
Vårvete	*Rekommenderas som skyddssäd endast på de mest gynnsamma skiftena.* ***Tidiga:*** Iisakki, Helmi, BOR Helga, Hilkka	***Tidiga:*** Iisakki, Helmi, BOR Helga, Hilkka	*Rekommenderas som skyddssäd endast på de mest gynnsamma skiftena.* ***Tidiga:*** Hilkka, Helmi, Iisakki, BOR Helga	***Tidiga:*** Hilkka, Helmi, Iisakki, BOR Helga	***Tidiga:*** Helmi, Iisakki, BOR Helga	***Tidiga:*** Hilkka, BOR Helga	***Tidiga:*** Hilkka, Helmi, Iisakki, BOR Helga
Höstvete		BOR Leivo, Turanus		BOR Leivo, Turanus	BOR Leivo, Turanus	BOR Leivo, Turanus	BOR Leivo, Turanus

*Särskild uppmärksamhet på toxiner

De nya odlingsprogrammen utgår från produktionsinriktningen. En nötkreatursgård har andra behov än en svingård, fjäderfägård eller en växtodlingsgård som säljer till marknaden. Därför måste även odlingens mål, valet av sorter och odlingsåtgärderna stödja den aktuella gårdens verksamhet så bra som möjligt.

Syftet med programmen är att samla de beslut som fattas på åkern och gårdens produktionsmål till en och samma en helhet. I A-Foders odlingsprogram har därför strukturen för programmet lagts upp utifrån de olika produktionsinriktningarnas behov. Till exempel lägger programmet för nötkreatursgårdar vikt på mängden och kvaliteten på ensilage samt en lyckad anläggning av vallodlingen, medan man i programmet för en svingård riktar uppmärksamheten på produktionen av foderspannmål och proteingrödor samt effektivt utnyttjande av näringsämnen.

RAM FÖR GÅRDSSPECIFIKA LÖSNINGAR

Målet med odlingsprogrammen är inte att erbjuda ett enda rätt odlingsrecept. Varje gård är unik och framgångsrik odling baserar sig alltid på de lokala förhållandena, växtföljden samt företagarens egna mål. Programmen erbjuder en konkret ram som kan användas för att utvärdera gårdens odlingsverksamhet som en helhet. Samtidigt hjälper de till att identifiera de faktorer som påverkar skördens mängd och kvalitet och produktionens lönsamhet.

HELHETEN GÖR DET LÄTTARE ATT FATTA BESLUT

En av de viktigaste fördelarna med odlingsprogrammen är att de gör det möjligt att se helheten. När man tittar på sortval, gödsling, växtskydd, näringsåtervinning och skördens kvalitetskrav tillsammans blir det lättare att fatta beslut. Målet är att producenten ska få en tydligare bild av hur olika odlingslösningar stöder gårdens affärsverksamhet och produktion.

MOT EN RESURSEFFEKTIV OCH LÖNSAM PRODUKTION

Odlingsprogrammen är också en del av ett större utvecklingsarbete. Lantbrukets verksamhetsmiljö förändras ständigt och samtidigt ställs allt högre krav på lönsamhet, resurseffektivitet och ansvarsfull verksamhet. I framtiden bedöms hur framgångsrik odlingen är allt mer utifrån helheter där åkerns avkastning, användningen av näringsämnen, skördens kvalitet och gårdens ekonomi vävs samman. Med hjälp av odlingsprogrammen kan dessa mål granskas konkret och utifrån gårdens egna förutsättningar.

UTVECKLINGSARBETET FORTSÄTTER TILLSAMMANS MED KUNDERNA

A-Foders mål är att vidareutveckla odlingsprogrammen tillsammans med kunderna. Den bästa kunskapen uppstår på åkern, genom praktiska erfarenheter och framgångar. Därför är odlingsprogrammen inte färdiga svar, utan verktyg med vilka man kan bygga en allt mer lönsam och målinriktad växtproduktion.

VALET AV SORTER UTIFRÅN PRODUKTIONSINRIKTNINGEN

Valet av spannmålssort påverkar hur väl skörden matchar gårdens egna användningsändamål och kvalitetskrav. A-Foders tabell för val av sorter för olika produktionsinriktningar sammanställer sorter som rekommenderas för nöt-, svin-, fjäderfä- och växtodlingsgårdar samt för produktionen av färskt och torkat spannmål. ■

Begär offert på utsäde från A-Foder och begär mer information om rekommendationerna från A-Foders spannmålsteam, tfn 010 316 8012 (Ina).

Målet är en rik ärtskörd

TEXT: Taneli Marttila, Atria **BILD:** Tuukka Kiviranta

Jag har i snart tio år haft tanken att vi här i Finland kan ersätta importerat protein med inhemskt protein. Speciellt ärtodlingens täckningsbidrag och lämplighet som foderråvara har ökat efterfrågan och utbudet till nya rekordnivåer. I år odlades ärtor på en rekordstor areal på 52 900 hektar. Utan A-Foders och Atria-kedjans kraftiga satsning på att främja ärtodling skulle vi inte se sådana nivåer i Finland.

Det finns dock utmaningar med att utöka odlingen lönsamt. Som tidigare odlare funderade jag ofta själv vid min ärtåker på hur jag skulle kunna göra odlingen ännu mer lönsam. Därför har jag under de senaste två åren forskat på ärtodling och utrett vilka faktorer som hjälper odlaren att uppnå en ännu bättre skörd.

Jag funderade på vad ärtor egentligen behöver för att växa och vilka faktorer som begränsar skördebildningen. Till slut riktade jag uppmärksamheten på ärtens så kallade motor, det vill säga rotsystemet och de rotknölar som finns där. En god skörd börjar med ett välmående rotsystem, även hos spannmål. Jag ville förstå hur de små knölarna påverkar ärtens tillväxt och hur deras funktion skulle kunna förbättras. I mina studier stötte jag ständigt på samma mikronäringsämne: molybden.

Molybden är en byggsten i enzymet nitrogenas som finns i ärtens rotknölar. Utan det kan inte rotknölsbakterierna binda kväve från atmosfären som växten kan använda. Molybden behövs även i enzymet nitratreduktas, som hjälper ärten att utnyttja nitratkväve från jorden. Molybden i jord beter sig tvärtom jämfört med de flesta andra spårämnen: dess användbarhet försämras när jordens surhet ökar. Därför måste även jordens pH vara rätt.

Den snabbaste och förmånligaste hjälpen mot brist på mikronäringsämnen fås dock ofta med bladsprutning. Om växten har brist på ett viktigt mikronäringsämne, såsom molybden, kan det också begränsa skördebildningen. Med denna observation som grund utvecklade jag den nya A-Herneboosteri för A-Foder, avsedd för ärtor, för att även andra odlare ska kunna sträva efter ännu större skördar.

Effekten av A-HerneBoosteri överraskade i försöksodling

Vid försöksodling sommaren 2026 observerades tydliga skillnader i rotsystemets utveckling och växtbeståndets livskraft mellan ärtbestånd som behandlats med A-HerneBoosteri och obehandlade bestånd. I försöket på A-Foders avtalsodlingsgård uppnåddes skörderesultat på upp till 6 800 kg/ha.

TEXT: Matias Pitkäaho, Atria **BILDER:** Helmiina Hyvärinen, Atrias arkiv

Matias Pitkäaho genomförde odlingsförsöket under växtsäsongen 2026.

A-HerneBoosteri innehåller fyra näringsämnen som är viktiga för ärtens tillväxt: mangan, zink, molybden och svavel. Mangan deltar i fotosyntesen och kvävets ämnesomsättning, zink i växtens tillväxt och fröutveckling, molybden i den biologiska kvävebindningen och svavel i bildningen av proteiner.

Dessa näringsämnens betydelse för ärtens tillväxt är känd. Jag ville ändå undersöka vilka effekter A-HerneBoosteri kan ha under praktiska odlingsförhållanden.

ROTSYSTEMET UPPVISADE SKILLNADER REDAN VID DEN FÖRSTA MÄTNINGEN

Mitt eget forskningsskifte såddes med sorten Astronaute den 1 maj 2026. Växtbeståndet behandlades den 1 juni, då ärten var cirka 15 centimeter hög. I samband med ogräsbesprutningen användes Fenix-preparatet 1 l/ha och A-HerneBoosteri 2 l/ha. Det behandlade området jämfördes med en obehandlad nollruta.

Den första undersökningen av rotsystemet gjordes den 9 juni. Enligt mina mätningar var rotsystemets massa 33 procent större i det behandlade beståndet än i nollrutan. Antalet aktiva rotknölar var upp till 330 procent större.

Resultaten var överraskande. Jag har satt mig in i rotsystemets utveckling redan tidigare, och ämnet stod också i fokus för mitt lärdomsprov. Jag har dock aldrig tidigare sett motsvarande skillnader uppstå på så kort tid. Observationerna överträffade mina förväntningar och fick mig att följa växtbeståndets utveckling ännu noggrannare.

Följande undersökningar av rotsystemet gjordes den 16 juni och ytterligare en vecka senare. Skillnaderna var fortfarande tydliga. Förändringar kunde också observeras i växtdelarna ovan jord: stjälken var cirka 10 procent tjockare i det behandlade beståndet och bladytan upp till 70 procent större än i nollrutan.

Skörden på mitt eget forskningsskifte bärgades den 29 augusti under goda väderförhållanden. Skörderesultatet blev 5 450 kg/ha.

UPP TILL 48 PROCENTS SKÖRDEÖKNING PÅ AVTALSODLINGSGÅRDEN

Ett motsvarande försök genomfördes på A-Foders avtalsodlingsgård med den nya ärtsorten Heikki. Skiftet på cirka 12 hektar delades in i tre områden: en obehandlad nollruta på tre hektar, ett område på sex hektar där A-HerneBoosteri användes i en mängd på 2 l/ha samt ett område på tre hektar där användningsmängden var 4 l/ha.

Behandling	Skörd kg/ha	Skördeökning
Nollruta	4 600	–
A-HerneBoosteri 2 l/ha	5 700	+24 %
A-HerneBoosteri 4 l/ha	6 800	+48 %

SKÖRDEÖKNINGEN SYNTES OCKSÅ I PENGAR

Mottagningspriset för ärtor hos A-Foder var 235 €/ton när detta skrevs. Beräknat med detta pris var skördeökningens värde 258,50 €/ha vid en behandling med två liter och 517 €/ha vid en behandling med fyra liter.

När kostnaden för A-HerneBoosteri dras av återstår ett värde på 248,70 €/ha respektive 497,40 €/ha för skördeökningen. I beräkningen har inga andra eventuella extra kostnader beaktats.

Odlaren måste noga överväga vilka produktionsinsatser det lönar sig att satsa pengar på och vilken avkastning investeringarna ger. Därför var de skillnader som observerades under sommarens försöksodlingar särskilt intressanta, både när det gäller rotsystemets och växtbeståndets utveckling och skörderesultaten.

Man bör ännu inte dra alltför långtgående slutsatser utifrån försök under en enda växtsäsong, men resultaten ger en god grund för att fortsätta undersöka effekterna av A-HerneBoosteri även under kommande växtsäsonger. ■

Du har läst en förkortad version av artikeln. Den längre versionen finns på vår webbsida (på finska): ***atriaperhetilat.fi/ajankohtaista***

Lunghinne-inflammation under kontroll med vaccin och goda förhållanden

Produktionsresultaten vid Iso-Tuiskus kombinationssvingård i Ilmajoki ligger på en utmärkt nivå. Svinens hälsa och produktionseffektiviteten har utvecklats långsiktigt tillsammans med Atrias utvecklingsteam och A-Foder. Speciellt bekämpningen av lunghinneinflammationer har gett goda resultat.

TEXT: Christer Rönnqvist, Atria **BILDER:** Tuukka Kiviranta

På **Marko** och **Lotta Iso-Tuiskus** gård i Ilmajoki finns ett kombinationssvinstall med drygt 300 suggor där produktionen går i två veckors cykler. Nästan varje morgon samlas man tillsammans med arbetstagarna för morgonkaffe där man går igenom dagens arbetsuppgifter och utbyter information.

Gårdens utomordentliga resultat uppnås tack vare samarbetet mellan de kompetenta ägarna samt de flitiga arbetstagarna Heidi, Marleena, Julia och Pauliina. Marko, arbetstagaren Janne och Markos son Heino ansvarar för den omfattande åkerodlingen. Den andra sonen, Heikki, har varit till stor hjälp bland annat med sitt kunnande inom elområdet. Familjens yngsta son Urho tränar jordbruk på en PS5 spelkonsol.

På gården har man under åren utvecklat produktionen fördomsfritt tillsammans med Atrias utvecklingsteam och A-Foder. Produktionsresultaten för 2026 ligger på en god nivå: cirka 35 avvanda grisar per sugga och år samt 15,2 per kull. Suggornas diperiod är längre än 35 dagar och den kortaste avvänjningsåldern för grisarna är 24 dagar. Grisarnas avvänjningsvikt är i genomsnitt 8,2 kilo. Gårdens cirka 2 000 mellanuppfödningsplatser räcker gott, och grisarna har gott om plats, mer än 0,4 m² per djur.

De flesta grisarna föds upp i gårdens eget slaktsvinstall som har cirka 1 900 platser. Grisarna placeras i boxar enligt slutuppfödningens fyllningsregler så att de har tillräckligt med rum under hela uppfödningstiden. Slaktsvinresultaten 2026 var goda: dagstillväxten är 1 141 gram, köttprocenten 59,5 procent och foderverkningsgraden 2,53 foderenheter per tillväxtkilo.

SYSTEMATISKT VACCINATIONSPROGRAM GER RESULTAT

På svingården används TN Tempo som faderras. De cirka 30 kilos TN70-gyltorna som anskaffas till gården placeras i egna boxar i slaktsvinstallet för immunisering.

På gården används Porsilis APP-vaccin. Gyltorna som fått sin första vaccination på den säljande gården får en påfyllnadsdos 4–5 veckor efter att de anlänt. Suggorna vaccineras mot APP under varje dräktighetsperiod.

Grisarna får Sirko PCV2-vaccin två dagar efter avvänjningen. Den första APP-vaccinationen ges 21 dagar senare och påfyllnadsdosen efter ytterligare 21 dagar. Varje gris blir vaccinerad enligt detta tidsschema och flytten till slaktsvinstallet påverkar inte tidsschemat. Varje gris har ett optimalt intervall mellan 1:a och 2:a vaccinationen.

Den första flytten av grisar till slaktsvinstallet görs sju dagar efter den sista vaccinationen, det vill säga 51 dagar efter avvänjningen. Slaktsvinen behöver inte vaccineras.

Vaccinationsprogrammets resultat syns också i slaktresultaten. Under 2026 var andelen med lunghinneinflammation bara 7,1 procent och 83,1 procent av svinen var kvalitetssvin utan anmärkningar i köttkontrollen.

KONTROLL ÖVER FÖRHÅLLANDENA FRÄMJAR SVINENS HÄLSA

I de moderna mellanuppfödningsavdelningarna på gården Iso-Tuisku föds grisarna upp partivis. Samma arbetssätt följs också i slaktsvinstallet.

I bekämpningen av APP är det viktigt att säkerställa att avdelningarna får tillräckligt med frisk luft och djurens liggplatser samt en tillräcklig ventilationskapacitet. Därför är ventilationen noggrant inställd på gården. De dubbla ventilationsinnertaken i mellanuppfödningen höjs fem centimeter en vecka efter avvänjningen och därefter stegvis tills taken i slutuppfödningsfasen är i 45 graders vinkel.

> *De flesta av grisarna föds upp i gårdens eget slaktsvinstall.*

Gården har tillräcklig uppvärmningskapacitet och fungerande fukthantering. Värme produceras med en 500 kilowatts flispanna som också värmer spannmålstorken. Matarvattentemperaturen i pannans vattenburna system ställs in på 55–70 grader. Utöver golvvärme används effektiv, avdelningsspecifik förvärmning av tilluften med flänsrör samt avdelningsspecifika shuntar.

Uppvärmningen kompromissar man inte med, klimatregleringens fuktgivare styr ventilation och uppvärmning efter behov året runt. Avdelningarnas maximala gränser för luftfuktighet är 63 procent i mellanuppfödningen och 70 procent i slaktsvinstallet.

Energiförbrukningen för uppvärmningen är i genomsnitt 3 000 kilowattimmar per dygn, vilket motsvarar cirka 30 watt per djur och timme.

Som nästa projekt på gården planeras kylning av gödselrännorna med hjälp av två 50 kilowatts värmepumpar. Målet är att minska ammoniakhalten i luften och därigenom förbättra luftvägshälsan för svinen. ■

Goda förhållanden stöder svinens luftvägshälsa

TEXT: Taneli Tirkkonen, Atria

Förhållandena i svinhuset påverkar starkt svinens luftvägshälsa. Ett utbrott av APP-lunghinneinflammation kräver en smitta orsakad av bakterien Actinobacillus pleuropneumoniae, men även temperaturen, luftfuktigheten och luftkvaliteten påverkar svinens välmående och motståndskraft.

En alltför låg temperatur kan medföra köldstress för svinen, som ytterligare förstärks av drag. Under en långvarig försöksexponering för kyla observerades att kyla ökar svinens inflammationsreaktioner i lungorna samt vävnadsskador. I epidemiologiska studier har även hög relativ luftfuktighet kopplats till ökad luftvägsdödlighet kopplad till APP-sjukdom.

Ammoniak skadar flimmerhåren i trynets slemhinna och försämrar den naturliga rensningen av andningsvägarna. Höga ammoniakhalter har kopplats till hostande även utan egentliga infektioner i andningsvägarna. Även om ammoniak ökar den allmänna mottagligheten för luftvägsinfektioner, finns det fortfarande begränsat med forskningsdata om dess inverkan på försämringen av APP-sjukdomen.

I praktiken bör man i svinhus eftersträva en lagom och jämn temperatur i förhållande till djurens storlek, torra liggplatser samt tillräcklig ventilation utan drag. På det sättet kan man kontrollera luftfuktigheten och minska luftens ammoniakhalt. I Atrias produktionskedja finns också gott om praktiska erfarenheter av betydelsen av dessa faktorer.

Källor

Teng m.fl. (2022). Activation of Inflammatory Networks in the Lungs Caused by Chronic Cold Stress Is Moderately Attenuated by Glucose Supplementation. International Journal of Molecular Sciences 23, 10697. DOI: 10.3390/ijms231810697.

Wang m.fl. (2020). Ammonia Exposure Induced Cilia Dysfunction of Nasal Mucosa in the Piglets. BioMed Research International, 1705387. DOI: 10.1155/2020/1705387.

Pessoa m.fl. (2022). Environmental Risk Factors Influence the Frequency of Coughing and Sneezing Episodes in Finisher Pigs on a Farm Free of Respiratory Disease. Animals 12, 982. DOI: 10.3390/ani12080982.

Barna m.fl. (2026). Epidemiological Analysis of Environmental Factors Affecting Porcine Pleuropneumonia in a Herd Endemic for Actinobacillus pleuropneumoniae. Pathogens 15, 513. DOI: 10.3390/pathogens15050513.

Bekämpning av afrikansk svinpest kräver långsiktigt arbete

Afrikansk svinpest har under hösten spridit sig i vildsvinsbeståndet i Sydöstra Finland, men ingen smitta har konstaterats hos produktionssvin. Det krävs sträng biosäkerhet på svingårdarna, effektiva bekämpningsåtgärder i terrängen och beredskap för långvariga begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen.

TEXT: Taneli Tirkkonen, Atria **BILDER:** Adobe Stock, Atrias arkiv

Afrikansk svinpest konstaterades för första gången i Finland den 30 juli 2026 när viruset hittades i vilda vildsvin som hittats döda i Vederlax. Under hösten har fler smittor påvisats i Sydöstra Finland, även utanför det ursprungliga kärnområdet, i Vederlax, Villmanstrand och Pyttis. Livsmedelsverket utvidgade den 15 oktober kärnområdet mot nordost. Runt smittzonen har dessutom en ytterligare begränsningszon, en så kallad buffertzon, upprättats. I mitten av oktober bekräftades 15 nya fall under en enda vecka. Läget förändras fortfarande, och aktuella områdesgränser samt bestämmelser måste kontrolleras på Livsmedelsverkets webbplats.

> ***ASF smittar inte människor.***

PRODUKTIONSSVINGÅRDARNA HAR SLUPPIT SMITTA

Ingen smitta har konstaterats hos produktionssvin i Finland. Det är det viktigaste som uppnåtts med bekämpningen – och samtidigt ett mål som vi inte kan kompromissa med. Afrikansk svinpest smittar inte människor och innebär ingen risk för livsmedelssäkerheten, så man kan tryggt äta svinkött. Afrikansk svinpest påverkar ändå starkt Atrias export av svinkött till tredjeländer. För svin är sjukdomen dödlig, det finns ingen behandling eller något vaccin som kan användas i praktiken. Viruset finns länge kvar i blod, vävnader, kadaver, svinköttsprodukter och miljön. Det kan spridas inte bara med vildsvin utan även via människor, fordon, skodon, arbetsredskap, foder och strö.

Livsmedelsverkets bekämpningsåtgärder fokuserar på att söka efter och undersöka döda vildsvin, klarlägga smittans utbredning samt att hindra virusets spridning. Med begränsningar minskar man störningarna för vildsvin och förhindrar viruset att överföras via människor och material. Smittzonen kan vara i kraft i minst ett år. För att den ska kunna upphävas måste det epidemiologiskt kunna påvisas att smittan har försvunnit från vildsvinsbeståndet. Därför är det inte fråga om ett kort undantagstillstånd utan ett långsiktigt bekämpningsarbete.

ARRANGEMANGEN FÖR SLAKTTRANSPORTER FÖRBEREDS

Atrias svinslakteri i Nurmo har ansökt om att anläggningen ska utses till att ta emot slaktsvin från gårdar inom begränsningszonerna för afrikansk svinpest. Detta görs för Atrias svingårdar ”inom ramen för strikta villkor”, det vill säga att gårdarna måste ha biosäkerhetsplaner och -åtgärder enligt myndighetsbestämmelserna och en plan för inhägnad av gården. Dessutom ska gårdarna dokumentera att de är fria från afrikansk svinpest genom att låta undersöka döda svin hos Livsmedelsverket och därtill ska tjänsteveterinären kontrollera svinen före lastning.

> ***Det är inte fråga om ett kort undantagstillstånd.***

En del av de mer detaljerade anvisningarna är ännu inte klara. Vi fortsätter att informera och ge anvisningar om saken på Producentens arbetsbord och informerar även på annat sätt vid behov. ■

Samarbete är svinkedjans styrka

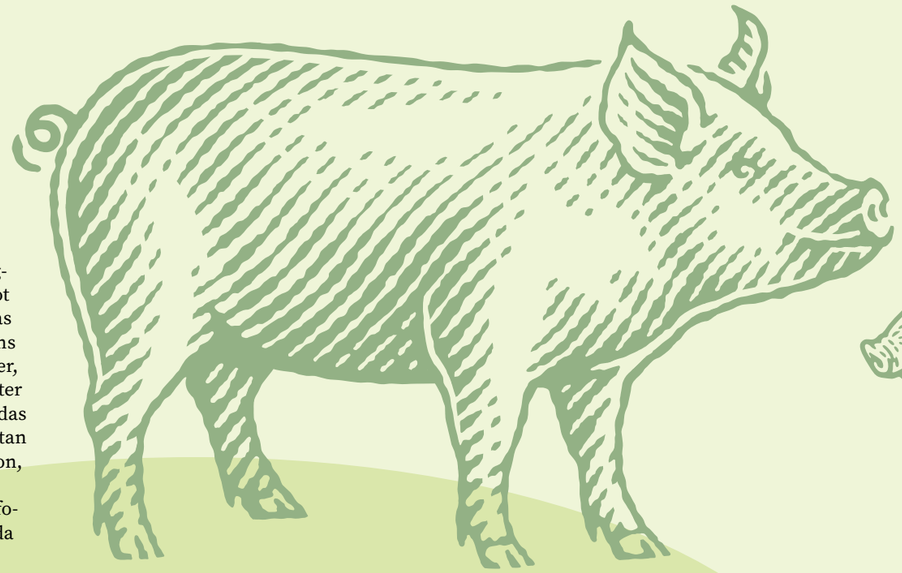
Vi har hamnat i ASF-tider av orsaker som vi själva inte har kunnat påverka. ASF-situationen visar och påminner oss om att svinkedjan måste fungera uttryckligen som en kedja. Vårt mest kritiska mål är att sjukdomen inte får spridas till produktionssvinhusen. Ingen Atriagård arbetar ensam för detta mål.

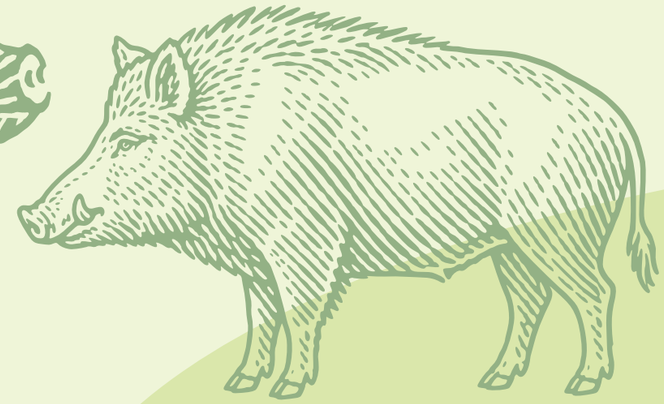
Att tillhöra Atrias kedja innebär gemensamma verksamhetsmodeller i kedjan, uppdaterad lägesinformation, experthjälp, en säker djurlogistik och foderkedja. När något avvikande händer behöver inte varje producent själv försöka reda ut vad som bör göras härnäst.

Att vara en del av kedjan innebär också att vi påverkar verksamhetsmiljön i ASF-situationen tillsammans. Hit hör samarbete mellan Atria och myndigheterna för att ta fram gemensamma verksamhetsmodeller och förhindra spridning av sjukdomen, påverkan i riktning mot de politiska beslutsfattarna och information till jordbruksfinansiärerna.

ASF medför oundvikligen osäkerhet och det får vi inte förminska. Ingen av oss kan på egen hand helt eliminera riskerna eller skadorna, men vi kan hantera dem – tillsammans.

Harri Muilu
Direktör, Atria Svin

Små tecken, mindre svinn

ETT GOTT DJURÖGA HJÄLPER TILL ATT FÖREBYGGA KOSVINNET

När en ko dör eller avlivas på gården är det både en fråga om välmående och en ekonomisk förlust. Skillnaderna mellan gårdarna var stora. Ett gott djuröga, tidig upptäckt och förebyggande av avvikelser är de viktigaste metoderna för att påverka svinnet på den egna gården.

TEXT: ELT Kristiina Sarjokari, Luke **BILD:** Atrias arkiv

Med kodödlighet avses kor som självdör eller avlivas på gården på grund av sjukdom eller olycka. Kodödligheten innebär svinn: i förlusten ingår utöver värdet på mjölken och slaktkroppen dessutom insatserna i foder, uppfödning, arbete och vård.

I min avhandling studerade jag uppföljningsuppgifterna och förhållandena för fler än 10 000 kor i 82 lösdriftsladugårdar samt resultatuppföljningsuppgifterna för de 3179 finländska mjölkgårdar som producerade mjölk aktivt under hela uppföljningsperioden åren 2011–2020.

Vi upptäckte att nästan var fjärde ko som föll bort ur besättningen dog eller avlivades på gården. Den genomsnittliga kodödligheten steg från cirka sex till sju procent. Ökningen berodde på fler avlivningar, andelen självdöda förblev oförändrad.

Risken att dö eller avlivas på gården är som störst direkt efter kalvningen, och risken ökade med antalet kalvningar. Kalvningssvårigheter ökade risken att dö av sig själv. Kalvningsförlamning, sjukdomar i matsmältningskanalen samt klöv- och benproblem ökade sannolikheten för avlivning.

> *Minskningen av svinnet är ett ständigt förebyggande arbete.*

Kodödligheten var i genomsnitt större i stora besättningar och där andelen kor av rasen Holstein var stor. Variationen mellan gårdarna var betydande, och bakomliggande faktorer var utöver kornas ras även många omständigheter och skötselpraxis.

VAR BÖR MAN BÖRJA FÖR ATT MINSKA KOSVINNET?

Minskningen av svinnet är ett ständigt förebyggande arbete. Grunden är ett gott djuröga: att känna sina djur, observation av små förändringar och att reagera innan problemen blir värre. Verktygslådan kompletteras av systematiskt utnyttjande av information, överenskomna arbetssätt och samarbete med experter. När varje dödsfall och avlivning gås igenom ser man boskapsspecifika riskfaktorer och de effektivaste förebyggande åtgärderna.

1 Gör svinnet synligt. Följ separat upp kor som självdött, avlivats och skickats för slakt. Utöver utslagsdatum bör man alltid anteckna orsaken. Symtomen som föregick dödsfallet bör noteras i gårdens egen bokföring. Återkommande tidpunkter (årstid, kalvningsomgång, tid från kalvning) och orsaker (vård, olyckor och deras slag) berättar om sådant som behöver korrigeras.

2 Skydda tiden kring kalvningen. Gå tillsammans med experter igenom sinkornas utfodring, konditionsklasser, gruppbyten, övervakningen av kalvningen och uppföljningen av kornа som nyligen kalvat. Undvik onödiga gruppbyten, säkerställ en lugn plats för kalvningen, avlägsna hinder för foderintag, följ foderintaget, idisslingen, rörelserna och den allmänna hälsan.

3 Bryt kedjan av hälta och olyckor. Problem med klövar och ben är den vanligaste orsaken till avlivning. Bedöm golvens hållfasthet och gångvägarnas bredd, båsens lämplighet och konkurrensen i samband med utdelningen av foder. Se till regelbunden skötsel av klövar och reagera i tid på hälta.

4 Kom överens om principerna för beslutsfattande i förväg. Utarbeta tillsammans med hälsovårdsveterinären kriterier för vård, slakt och avlivning. Varje arbetstagare bör veta hur man ska agera i olika situationer, vem som ska informeras om observationer och vem som fattar beslut. Anmäl kor som planeras gå till slakt i god tid, så att de hålls i transportdugligt skick. Överväg rehabilitering av kor med små fel, om ladugårdens utrymmen tillåter det.

5 Se till att djuren och miljön passar ihop. Satsa på god hälsa i avelsarbetet, inte bara på produktivitet, och välj kor med en storlek och kroppsbyggnad som lämpar sig för just din ladugård Båsen, utfodringsplatserna och gångvägarna ska fungera för kornа i besättningen. Stora och högproduktiva djur kräver mer av förhållandena, utfodringen och uppföljningen. ■

En ko är värdefull, även vid slakt

Värdet på en slaktko har ökat kraftigt under senare år. Enligt Luke:s statistik var priset som betalades för kokött som lägst 1,14 €/kg efter galna kosjukan år 2003 medan det i juli 2026 betalades i genomsnitt 5,81 €/kg för kokött. För en ko som slogs ut blev det år 2003 i genomsnitt 290 € på slaktkontot och i juli 2026 i genomsnitt 1777 €. Slaktvärdet för en ko har alltså mer än sexdubblats.

Exempel: Om 30 procent av korna i besättningen slås ut årligen och nio av tio kor går till slakt, blir det av de borttagna korna med dagens priser cirka 5 cent slaktpris per mjölkliter som sålts till mejeriet. Om var tredje av utslagskorna hamnar i Honkajoki ger utslagskorna ett 1,5 cent lägre slaktpris per mjölkliter. I en besättning med etthundra kor innebär detta nästan 14 000 € per år. Det är inte alls sällsynt att förlora var tredje ko till Honkajoki.

En utslagsko är nu så värdefull, att man bör försöka få dem till slakt med de metoder som Sarjokari beskriver ovan, och därigenom köttet till livsmedelsanvändning.

Slaktpriset närmar sig också uppfödningskostnaden för en kviga, och man uppnår inte längre lika stora ekonomiska fördelar med att höja utslagsåldern för kor som tidigare. Med ökande produktionsår ökar också många slags krämpor för äldre kor, som lättare kan leda till avlivning av kon på gården. Av denna orsak bör man också fundera enligt Sarjokaris anvisning på slaktkriterierna och om de kan stramas åt något.

Tomi Karsikas
Inköps- och försäljningschef
Atria

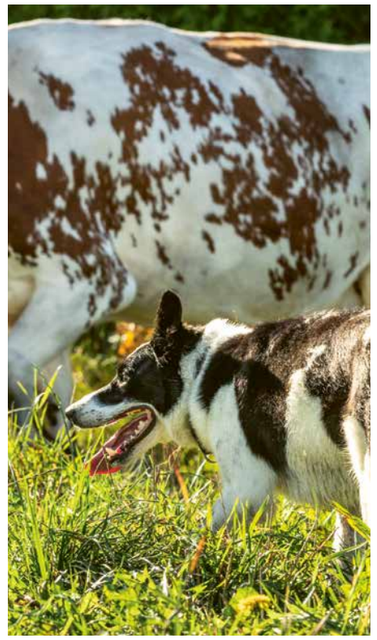
Ett gott resultat uppnås på djurens villkor

I MT Rantaniittys boskap har det redan funnits sex hundratonnare, och den äldsta kon har mjölkat cirka 160 000 kilo. För Outi Hännikäinen är inte en bra ko samma sak som största möjliga mängd mjölk. Bakom ett långt liv finns framför allt ett långsiktigt arbete och sättet att se varje djur som en individ.

TEXT: Milla Annala, Kind Company **BILDER:** Jarno Artika

När det i boskapen bara finns ett trettiotal kor som mjölkar blir korna individer. **Outi Hännikäinen** vet hur varje djur mår och vad man kan förvänta sig av det.

– När besättningen är av den här storleken känner man alla djur väl. Och naturligtvis tycker man alltid lite mer om en ko än någon annan, skrattar hon.

En bra ko behåller man. Om djuret insjuknar och åkomman kan behandlas, försöker Outi sköta om den. För förstakalvande kor har hon inte satt upp någon viss produktionsnivå som de ska uppnå för att stanna kvar på gården.

– Jag bedömer korna individuellt och efter situationen. En förstakalvare behöver inte mjölka tiotusen för att få stanna kvar. Många ökar sin produktivitet mycket till nästa period. En bra ko kan man ha lite överseende med, om något år går sämre.

DEN FINA BESÄTTNINGEN FICK HENNE STANNA KVAR PÅ HEMGÅRDEN

Outi är tredje generationens mjölkbonde på Rantaniittys gård i Rääkkylä. Det var dock inte självklart att hon blev bonde. Efter gymnasiet studerade Outi agrologi och jobbade som avbytare. När föräldrarna planerade att avveckla besättningen, föddes beslutet om att fortsätta gården genom djuren.

– Jag har alltid velat till djursidan, men jag var inte helt säker på att jag skulle stanna kvar för att ta över gården. När föräldrarna skulle avveckla besättningen tänkte jag att det är en så fin besättning att den inte bör kastas bort.

Outi tog över ansvaret för gården år 2009. Båsladugården från 1992 har 32 mjölkningsplatser och det finns 60 djur inklusive ungdjur.

> *Inom aveln strävar jag efter en balanserad ko.*

Avelsplanerna gör Outi själv.

I aveln strävar jag efter en balanserad ko: konstitutionen och produktiviteten ska var bra, men det ska också vara trevligt att arbeta med djuret.

FÖRBÄTTRINGARNA SYNS I RESULTATET

I fjol nådde Rantaniittys boskap 13 000 kilo EKM-produktion. Enligt Outi finns det dock inget enkelt recept för en ko med långt liv och hög produktion.

– Det handlar också väldigt mycket tur. Det är fråga om levande varelser, så kalvningen och allt annat måste gå bra.

Man har inte strävat efter en hög medelproduktion genom att klämma fram maximalt med mjölk ur korna.

– Jag försöker göra mitt bästa, men tvingar inte fram de sista litrarna. Fodret som gjordes i fjol och kalvningarna lyckades och allt bara klaffade. Det kändes inte ens att det blir ett väldigt bra år.

Även praktiska förbättringar i djurens vardag bidrar till resultatet.

– Jag har sett till att det alltid finns tillgång till grovfoder. Sommartid matas balarna genom fodervagnen, då äter korna bättre av dem. I ladugården har fläktar lagts till, och varma somrar har korna varit på bete nattetid.

STABILITET UNDERLÄTTAR GÅRDENS VARDAG

Outi uppskattar också kontinuitet i utfodringen. På gården har man använt fullfoderutfodring länge, och hon blev kund hos A-Foder snart efter att hon blev gårdsägare.

– Jag vill inte byta foder stup i kvarten. Framför allt sommartid blir det ändå ändringar i utfodringen, när beten och

balar växlar. Det är bra att åtminstone något förblir som det brukar.

Egen spannmål används inte i utfodringen och det finns inte nödvändiga lager och utrustning för det. Närheten till fabriken i Varkaus underlättar när det gäller transportkostnader, och i det långa samarbetet med A-Foder uppskattar Outi den fungerande servicen och leveranssäkerheten.

– När man driver en gård ensam händer det alltid något. Det är bra om något är enkelt och lätt. Till exempel ringer A-Foder och frågar om det är dags att beställa foder. Man behöver inte alltid själv komma ihåg det.

I vardagen finns också ett viktigt nätverk. Outis mor hjälper till med mjölkningen, en företagaravbytare arbetar på gården och i åkerarbetet utnyttjas entreprenörer.

LADUGÅRD FÖR DJUREN OCH DET EGNA ARBETET

Outi har funderat på att bygga en ny ladugård. Om investeringen genomförs vid något tillfälle, är inte målet att utöka gården bara för ett större antal djur.

– Jag är inte jätteintresserad av att utöka för att få fler djur eller hektar. Jag skulle vilja göra det för djurens välmående och smidigheten i det egna arbetet.

Investeringen måste vara ekonomiskt vettig, och gården bör hållas i en sådan skala att helheten förblir överblickbar.

– Det jag gillar med familjegården är att det går att påverka saker själv och att jag vet vad som händer på gården. Jag längtar inte efter att driva en stor organisation och fundera på om det finns tillräckligt många arbetstagare i morgon.

Outis tanke om fortsatt drift av gården är klar.

– Visst vill jag fortsätta. Jag tror att människorna är hungriga även i morgon. ■

Aveln sätter sin prägel på boskapen

Rantaniittys boskap har utvecklats länge med det egna djurmaterialet som grund. Inga djur har köpts till gården sedan ladugården byggdes, det vill säga på mer än 30 år. På det sättet kan Outi hantera den sjukdomsrisk som anskaffade djur innebär, förutom att driva aveln i önskad riktning.

– Jag håller hellre så många djur att jag kan sälja vid behov. När djuren hållit sig friska vill jag inte ta den extra sjukdomsrisken med inköpta djur.

Outi gör avelsplanerna för sin besättning själv och utnyttjar gentestning som stöd för sina beslut. Ett av avelsmålen är A2-mjölk.

Av mjölken från Rantaniitty hamnar en del hos det småskaliga mejeriet MaitoKarelia i Kides. A2-mjölken som mejeriet använder kommer från hennes besättning. Målet är en besättning som så småningom producerar endast A2-mjölk, och idag finns det bara en ko på gården som inte är av A2-typ.

– A2-egenskapen har varit en naturlig del av den övriga aveln för mig. Det finns tillgång till ett gott urval tjurar och egenskapen nedärvs direkt, så den har kunnat föras vidare vid sidan av de övriga målen.

Samtidigt avlar Outi djur mot naturlig kullighet. Kulligheten är också till nytta i praktiken: ingen avhorning behövs vilket minskar arbetet och kostnaderna samt den stress som djuren utsätts för.

– Jag tycker det är intressant att tänka på vilken slags besättning jag vill hålla i framtiden. Gentestning ger mycket information som stöd för aveln, och A2 och kulligheten kommer med där.

Det räcker inte med tur

I bekämpningen av allvarliga djursjukdomar är en god sjukdomsstatus ingen slump, utan resultatet av långsiktigt arbete och beredskap. Fjäderfäproduktionens beredskapsövning som genomfördes under våren visade hur långt verkningarna av ett sjukdomsutbrott kan sträcka sig och varför det är viktigt för varje gård att förbereda sig på det värsta.

TEXT: Päivikki Perko-Mäkelä, Atria **BILD:** Tuukka Kiviranta

”Det räcker inte med tur för att motverka sjukdomar.” Denna tanke gav ETT rf:s expertveterinär **Hannele Nauholz** som rubrik på sin artikel som behandlar projektet Vastuuki. God tur hjälper dock, men man bör inte lita på den, speciellt inte när det gäller bekämpning av djursjukdomar.

Följderna av djursjukdomar i kategori A, såsom fågelinfluensa (AI), Newcastlesjuka (ND) och afrikansk svinpest (ASF) kan vara mycket allvarliga och sannolikt mer omfattande än vi kan föreställa oss. Spridningen av afrikansk svinpest i vildsvinsbeståndet har synliggjort att konsekvenserna av djursjukdomar inte bara berör en enskild gård, utan hela produktionskedjan, ett stort geografiskt område och till och med livsmedelsexporten.

> *Vi kan dock förbereda oss för många hot.*

Beredskapen har blivit en del av vardagen i såväl samhället som på gårdarna. Alla kommande risker och faror kan vi inte identifiera, men många hot kan vi förbereda oss på.

Trots den svåra situationen med fågelinfluensa och Newcastlesjuka i Europa och till och med i grannländerna har vi tills vidare sluppit svåra sjukdomsfall i fjäderfäproduktionen. Den goda situationen grundar sig dock inte bara på tur. I bakgrunden finns ett långsiktigt arbete, hög kompetens och målmedveten beredskap.

SITUATIONEN I BEREDSKAPSÖVNINGEN BLIR VERKLIG

Under våren 2026 genomfördes en beredskapsövning inom projektet Vastuuki, där ett utbrott av en allvarlig fjäderfäsjukdom i produktionskedjan i Nurmoområdet simulerades. Lägesbilden skapades med hjälp av verkliga platser för fjäderfäproduktionsgårdarna och kedjans struktur. Geografin ändrades så pass mycket att kläckeriet och slakteriet samt unghönsanläggningen placerades på ett tillräckligt långt avstånd från varandra.

Ändå var den simulerade situationen mycket allvarlig. Övningen visade tydligt hur viktigt det är att snabbt kartlägga gårdarna inom skyddszonen på tre kilometer och övervakningszonen på tio kilometer. Tiden som krävs för kartläggningen begränsar möjligheten till dispenser om fåglar ska fås till slakt från området. Det diskuterades om myndigheterna kan ge specialtillstånd för överskridande av hönseriernas kvadratmeterbeläggning, om slaktillstånd inte fås tillräckligt snabbt. Svaret var tydligt - lagen ska följas även i en sådan situation.

Under övningen hamnade vi i ett läge där friska fåglar skulle ha avlivats och destruerats i Honkajoki. Det gick dock inte, eftersom fåglarna på den smittade gården skulle avlivas i första hand och de döda destrueras. Beredskapsövningen visade på resursbrist, men gjorde oss också medvetna om myndigheternas goda beredskap för dessa situationer.

BEREDSKAPEN BÖRJAR PÅ DEN EGNA GÅRDEN

De utvecklingsbehov som identifierades under övningen har lett till konkreta åtgärder. För fjäderfägårdarna har det utarbetats och skickats ut en beredskapsplan, där det berättas hur man ska agera om det på gården konstateras en sjukdom i kategori A eller om gården hamnar i en begränsningszon.

Majoriteten av producenterna vill agera så att allvarliga och även vardagligare sjukdomar hålls borta från gårdarna. Det finns dock alltid utrymme för förbättringar. Den kanske viktigaste frågan är: läser du beredskapsplanen med eftertanke och funderar på vad den innebär för din egen gårds framtid?

Till slut ett varmt tack till ETT:s expertveterinär Hannele Nauholz för ett långt arbete för den finska fjäderfäproduktionens hälsa och sjukdomsskydd. Vi önskar henne välförtjänta pensionsdagar. Låt oss tillsammans hålla sjukdomsläget gott även i framtiden, men låt oss också förbereda oss för sämre tider. ■

Analyser säkerställer en lyckad utfodring

TEXT: Ilkka Ala-Fossi, Atria
BILD: Tuukka Kiviranta

Analysresultaten från skörden 2026 lyfter fram olika faktorer som behöver beaktas beroende på produktionsinriktning. På nötkreatursgårdarna är det viktigt att anpassa kompletteringsutfodringen till ensilageintaget och ensilagets jäsningskvalitet. På svin- och fjäderfägårdarna ligger fokus i stället på spannmålens goda energivärde och på att säkerställa en tillräcklig proteinkomplettering.

Utfodringen bör inte planeras enbart utifrån tidigare års analysresultat eller fodertabellernas värden. Det finns betydande variationer mellan olika partier av ensilage och spannmål samt mellan spannmålsslag och sorter. En foderanalys av varje enskilt parti ger en god grund för en utfodringsplan där kompletteringen kan anpassas efter de faktiska behoven.

A-Foder erbjuder sina foderkunder en spannmålsanalystjänst. När gårdens egna foderråvaror och deras näringsinnehåll är kända och utfodringsplanen uppdateras utifrån analysresultaten, kan styrkorna hos årets skörd utnyttjas så effektivt som möjligt i utfodringen av olika djurgrupper.

Foderskörden 2026 är god, men kräver noggrannhet i utfodringen

Kvaliteten på foderskörden 2026 varierar beroende på foderråvara och område. Blött ensilage innebär särskilda utmaningar i utfodringen av nötkreatur, medan spannmålsskörden ger en god energibas för utfodringen av svin och fjäderfä. Spannmålens lägre proteinhalt jämfört med normalår understryker dock vikten av analyser och rätt dimensionerad proteinkomplettering.

TEXT: Milja Heikkinen, Anne Rauhala, Kimmo Kytölä och Ilkka Ala-Fossi, Atria **BILDER:** Tuukka Kiviranta, Atrias arkiv

Förhållandena under växt- och skördeperioden märks på olika sätt i gårdarnas foderråvaror i höst. På nötkreatursgårdarna är det framför allt det blöta ensilaget som kräver uppmärksamhet, men också det lägre D-värdet till följd av en försenad skörd. På svin- och fjäderfägårdarna är utgångsläget ett annat: spannmålen innehåller gott om energi, men proteinhalterna är i regel lägre än i fjol.

Gemensamt för alla produktionsinriktningar är betydelsen av analyser. Genom att känna till fodrets faktiska sammansättning kan utfodringen anpassas till de tillgängliga råvarorna och kompletteras där det behövs.

BLÖTT ENSILAGE FÖRSVÅRAR UTFODRINGEN

I många delar av Finland bärgades den första ensilageskörden mellan regnskurarna. På vissa håll drog skörden ut på tiden. Den andra skörden kunde däremot bärgas under bättre väderförhållanden, med uppehållsväder i största delen av landet.

Vid utfodring med ensilage från den första och tredje skörden är de största utmaningarna den höga fukthalten och det lägre D-värdet till följd av försenad skörd. Kor kan äta upp till 20 procent mindre av blött ensilage än av torrare ensilage. Samtidigt ökar risken för oönskad jäsning. Framför allt kan flyktiga fettsyror och ammoniakkväve minska ensilageintaget.

När ensilageintaget minskar måste kons energibehov täckas med kompletteringsfoder. Det gäller ändå att hitta rätt balans, eftersom en ökad andel kraftfoder höjer risken för våmacidos. Tillsammans med blött och eventuellt feljäst ensilage bör man välja kompletteringsfoder med måttlig stärkelsehalt. På så sätt undviker man att alltför stora mängder snabbt nedbrytbara kolhydrater ansamlas i våmmen och ökar risken för försurning.

Levande jäst kan också bidra till att stabilisera förhållandena i våmmen och främja en effektiv nedbrytning av ensilaget. Målet är att kon ska kunna tillgodogöra sig så mycket som möjligt av energin i det tillgängliga ensilaget, samtidigt som ett tillräckligt energiintag säkerställs.

SPANNMÅLSSKÖRDEN GER EN GOD ENERGIBAS FÖR SVINUTFODRINGEN

Utifrån de analyser som hittills gjorts ser kvaliteten på spannmålsskörden 2026 överlag bra ut. Spannmålens hektolitervikter är högre än i fjol, och särskilt havren har uppvisat höga värden. Det innebär att årets spannmål ger gott om energi i foderblandningarna.

Trots de goda energivärdena är proteinhalterna i regel lägre än i fjol. Vetets proteinhalt är cirka 0,2 procentenheter lägre och kornets, som är en viktig råvara i svinutfodringen, cirka 0,5 procentenheter lägre. Havrens proteinhalt har sjunkit med nästan en procentenhet.

Ärterna utgör ett positivt undantag. Enligt analyserna har ärternas råproteinhalt i genomsnitt varit 24,7 procent, vilket är drygt en procentenhet högre än i fjol.

> ***Gemensamt för alla produktionsinriktningar är betydelsen av analyser.***

Även situationen beträffande mögeltoxiner ser bra ut utifrån de analyserade proverna. DON-toxiner har påträffats i halter över bestämningsgränsen i endast cirka 20 procent av proverna, och höga halter har knappt förekommit.

I årets svinutfodring är det särskilt viktigt att säkerställa en tillräcklig proteinkomplettering. Spannmålens höga energiinnehåll kan utnyttjas effektivt när foderblandningens protein- och aminosyrasammansättning anpassas till spannmålens faktiska kvalitet. I recepten för A-Foders fabriksfoder har årets spannmålskvalitet beaktats, och A-Sikarehu innehåller i regel mer proteinkomplettering än i fjol.

FJÄDERFÄPRODUCENTERNA HAR FÅTT VETE AV GOD KVALITET

De veteprover som fjäderfäproducenterna lämnat in har överlag varit av god och jämn kvalitet. Hektolitervikten i de hittills analyserade 75 proverna har i genomsnitt varit över 80 kilo och proteinhalten nästan 13 procent av torrsubstansen.

Vetets hektolitervikt har ökat med ungefär ett kilo jämfört med föregående skördeperiod. En hög hektolitervikt tyder på välmatade kärnor och ger goda förutsättningar för utfodringsplaneringen. Vete av den här kvaliteten ger en jämn energitillförsel i fjäderfäutfodringen.

Vetets proteinhalt är något lägre än i fjol. I Södra Österbotten har den sjunkit med cirka 0,5 procentenheter och i Birkaland med ungefär en procentenhet. Trots detta ligger proteinhalten fortfarande på en relativt god nivå.

Även havren, som är en viktig råvara i fabriksfoder för fjäderfä, har en hög hektolitervikt. Dess proteinhalt har dock minskat något mer än vetets. Skalningen av havren har lyckats bra och den skalade havren har varit av jämn kvalitet. Ärterna har också behållit sin ställning som en god proteinråvara.

Spannmålens något lägre proteinhalter jämfört med tidigare år ökar behovet av proteinråvaror och rena aminosyror något. Sammantaget ger årets spannmålsskörd goda förutsättningar för en effektiv och kostnadseffektiv utfodring av fjäderfä. ■

Spannmålskvaliteten avgörande

Lyckad ensilering av krossad spannmål påverkar förutom fodrets kvalitet också djurens hälsa. Under Murskevilja-dagen som arrangerades i Lappo i augusti påminde experterna att förebyggande har en nyckelroll speciellt i bekämpningen av mögelgifter.

TEXT: Jaakko Ilkka och Juha Pennala, Atria **BILDER:** Jaakko Ilkka, Tomi Karsikas

Mykotoxiner eller mögelgifter är skadliga föreningar som produceras av mögelsvampar och som kan bildas i spannmål såväl på åkern som under lagringen. Det är svårt att upptäcka dem, eftersom mögelgifter inte kan identifieras utifrån spannmålens färg, lukt eller smak. Dessutom tål de behandling bra, och de kan inte avlägsnas ur spannmålen i efterhand.

Bildningen av mögelgifter främjas speciellt av fukt, höga temperaturer och stora vädervariationer. Därför börjar bekämpningen av mögelgifter redan på åkern och fortsätter genom hela ensileringsprocessen.

FÖREBYGGANDE ÄR DEN EFFEKTIVASTE BEKÄMPNINGSMETODEN

Lukes forskare **Katariina Manni** (projektet Optivilja) betonade vikten av förebyggande under Murskevilja-dagen. Med växelbruk, sortval, högkvalitativt utsäde, bekämpning av liggväxt och behandling av växtrester kan man minska mykotoxinrisken.

Det är också viktigt att ensileringen lyckas. Den tröskade spannmålen bör ensileras snabbt och packas omsorgsfullt. Vid val av ensileringsmedel bör spannmålens fukthalt beaktas, och vid matningen bör hygien och tillräcklig matningshastighet betonas. Djur ska inte utfodras med mögligt spannmål.

AFLATOXIN KAN ÄVEN ÖVERFÖRAS TILL MJÖLK

Sari Perälä från Maitosuomi och **Sami Saarikettu** från Eastman talade under Murskevilja-dagen om aflatoxiner, som globalt ses som de mest skadliga mögelgifterna. Aflatoxin kan överföras från fodret till djuren och vidare till mjölken.

De fall av aflatoxin som upptäckts har i praktiken varit kopplade till användningen av krossad spannmål. I typiska riskfall har spannmålen varit ganska torr, cirka 20–25 procents fukthalt, men ensileringsmedlet har valts ur sortimentet avsett för fuktigare spannmål.

> ***Bekämpningen av mögelgifter börjar redan på åkern och fortsätter genom hela ensileringsprocessen.***

Enligt experterna är propionsyra ett viktigt sätt att förebygga mögeltillväxt och därigenom bildningen av mykotoxiner i krossad spannmål.

När det gäller tidpunkten för att ta krossad spannmål i bruk bör man ha tålamod. Den riktgivande rekommendationen är att krossad spannmål som ensilerats i under 25 procents fukthalt ska vara ensilerad under cirka två månader innan den används. För fuktigare spannmål räcker i allmänhet en månads ensilering.

ENSILERING AV KROSSAD SPANNMÅL KRÄVER SÄRSKILD NOGGRANNHET

Experterna rekommenderar att spannmål av så jämn kvalitet som möjligt ensileras och att krossen ställs in efter det minsta kornet. Detta minskar mängden korn som passerar hela, vilket förbättrar förutsättningarna för en lyckad ensilering. När krossningen fortsätts nästa dag bör den hög som inte är klar täckas över med vakuumplast för att hindra avdunstning av fukt och ensileringsmedel.

När spannmålens fukthalt är cirka 30 procent kan försämringen börja redan inom ett dygn, vilket betonar betydelsen av snabb och lyckad ensilering.

MARKNADSEFTERFRÅGAN PÅ FÄRSK SPANNMÅL

Enligt **Janne Nieminen** och **Jussi Kivistö** på A-Foder är marknadssituationen för närvarande gynnsam för säljare av färsk spannmål, eftersom efterfrågan är större än utbudet.

A-Foder fungerar som förmedlare i handel med färsk spannmål och analyserar ett prov. Spannmålen prissätts baserat på kvaliteten. Producenterna har också en prissättningskalkylator för färsk spannmål på A-Foders webbplats till sin hjälp. ■

Murskevilja-dagen arrangerades den 18 augusti i Lappo och samlade många intresserade producenter. Evenemanget genomfördes som en del av projektet Nauta ja Maito Länsi som delfinansieras av EU:s landsbygdsfinansiering.

Komplettera med E-vitamin

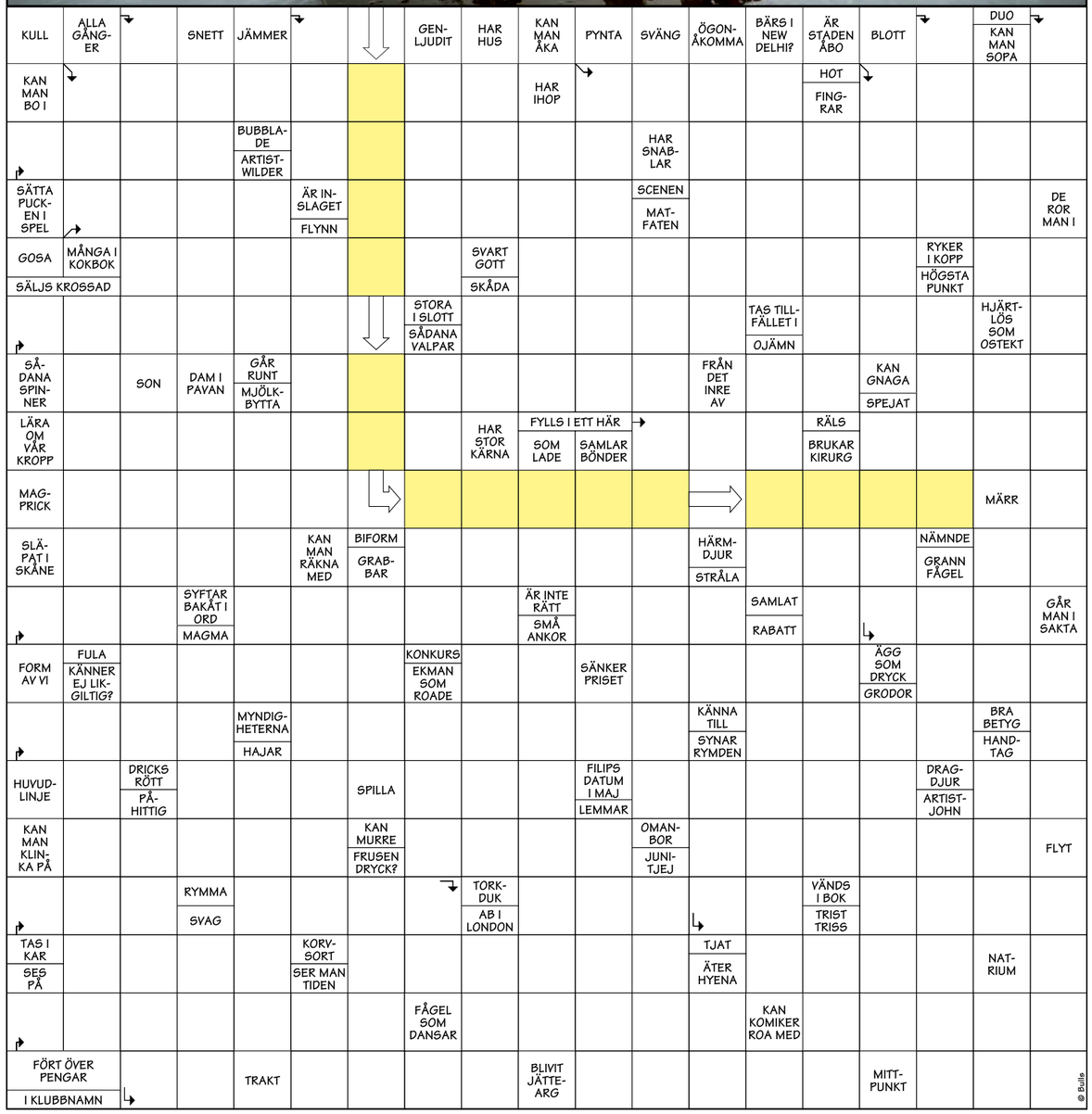
E-vitamin är en viktig antioxidant som skyddar cellerna mot oxidering och organismen mot låggradig inflammation. E-vitamin förbättrar motståndskraften och påverkar direkt bland annat juverhälsan och möjligheten att bli dräktig. Spannmål och väl bevarat ensilage som skördats ungt är bra källor till E-vitamin, men det E-vitamin som fås från basfodret räcker inte för att säkerställa ett tillräckligt intag av E-vitamin för djuren.

E-vitamin börjar alltid sönderdelas när det kommer i kontakt med syre. Vid krossensilering går kornet sönder och E-vitaminnivån börjar minska under ensileringen. Inte ens väl ensilerat korn innehåller mer E-vitamin än i genomsnitt 20 mg/kg torrvikt. Åtta kilo korn täcker bara cirka en sjättedel av E-vitaminbehovet för en mjölkko.

Eftersom även E-vitaminet i vall sönderdelas under ensileringen behövs E-vitamin som fås från mineraler. I A-Foders mineraler har E-vitaminnivån satts till rätt nivå för varje produktionsperiod. I stressande situationer, såsom under övergångsperioden, kan extra E-vitamin göra nytta. Det enklaste sättet att tillsätta det i utfodringen är A-Foders Vahva vitamiini seleeni E.

Milja Heikkinen
Utvecklingschef för nötfoder
Atria

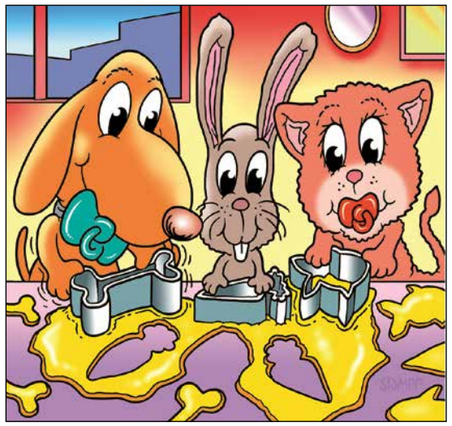

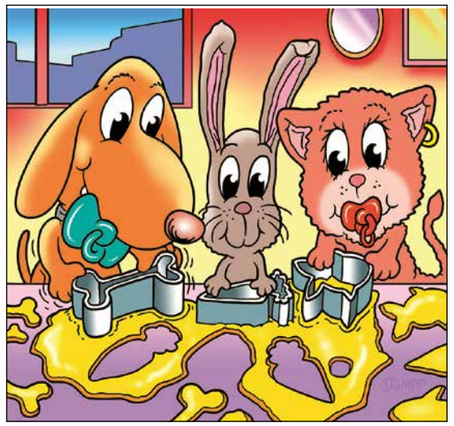
	6				2	8	4	
2	3			1				6
		1	7	6				
	7		8			1		
			9	4		3	2	
8		4		2				
			2	3		6		
		3	4					7
1	2							3

Fyll i de tomma rutorna så att alla siffror från 1–9 finns med i varje vågrät och lodrät rad, och i varje markerad låda med 9 rutor. Inga siffror ska summeras.

0		1			1		0		
1	0							1	1
1		1	0					1	
		1				1	0		
	1				1				
						1			
		1							1
		1			1			1	
					1		0		0
	1	0	0			1			

Fyll i de tomma rutorna med ettor och nollor. Varje vågrät och lodrät rad ska innehålla lika många ettor och nollor, men det får inte vara fler än två ettor eller nollor i rad. Kombinationen av ettor och nollor får inte vara likadan i någon vågrät eller lodrät rad.

Vilken inre form passar med den stora, yttre formen?

P	K	V	A	F	J	R	P	N	
F	F	O	X	K	A	Y	L	I	
L	L	I	S	P	N	I	T	S	
Q	G	W	P	T	A	I	R	S	
M	F	A	I	D	R	X	K	E	
G	L	J	U	S	G	I	F	S	
K	Z	F	I	W	L	A	E	U	
I	X	I	W	N	U	L	J	R	
Y	E	F	U	G	J	Z	R	N	

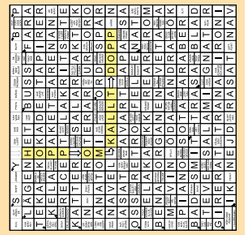
©Bulls

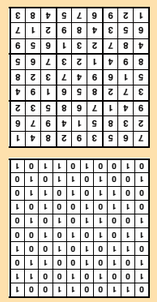
JULGRAN
KLAPPAR
LJUS
NISSE
PYNT
SILL
SKINKA

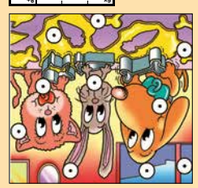
6x			8+
7+			
7+		24x	
	3+		

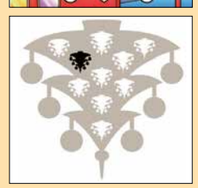
K-doku löses som ett vanligt sudoku men här ska siffrorna 1–4 placeras en gång per rad och kolumn. Siffrorna inom varje markerat område ska kunna summeras till angiven summa med angivet räknesätt.

Information om betalningstiderna i årsskiftet

DJURFÖRSKOTT

Djurförskott ska betalas till A-Producenter Ab:s konto **IBAN FI13 5000 0120 2542 88** senast tisdag 29.12.2026. Minimiinbetalningen är 1 000 euro och på beloppet betalas ingen ränta. Meddelandefältet ska innehålla följande uppgifter;

- Djurförskott inkl. moms 25,5 %
- Djurslag; grisar/kalvar eller avelsdjur
- Om betalningen gäller djur som levereras år 2026 eller 2027
- Producentnummer och –namn

KREDITERNA A-ELÄINLUOTTO OCH A-EMOLEHMÄLUOTTO

Fakturor för djur som köpts med dessa krediter är avdragsgilla i jordbruksbeskattningen vid den tidpunkt när de är betalda.

BETALNINGSDAGAR FÖR AVRÄKNINGAR VID ÅRSSKIFTET 2026–2027

Uppsamlingsdagar	Betalningsdag
7–13.12.2026	23.12.2026
14–20.12.2026	30.12.2026
21–27.12.2026	5.1.2027
28–31.12.2026	13.1.2027

ÅRSSAMMANDRAG

A-Producenters årssammandrag 2026 lämnas till TTP:s ekonomidel under vecka 2/2027. Årssammandraget lämnas inte till skattemyndigheten utan det är en tjänst åt er producenter. Vid behov kan ni kontakta oss gällande årssammandraget via e-post **tilitys@atria.com**.

UTNÄMNINGAR

Laura Mustakallio (AFM) har från och med den 1 september utnämnts till kvalitetschef hos A-Foder. Utöver kvalitetsövervakning och utveckling av verksamhetskvaliteten deltar Laura också i produktutvecklingen av fjäderfäfoder.

Sanni Nikkola (AFM) har från och med 1.9 utnämnts till utvecklingschef för nötfoder hos A-Foder.

Noora Syrjälä (tradenom, YHS) har från och med 1.9 utnämnts till producentsäljare.

Marjaana Meronen (restonom, YHS) har från och med 1.9 utnämnts till producentsäljare och OVT-rådgivare.

Jussi Kivistö (tradenom, YHS) har från och med 1.10 utnämnts till försäljningschef för svinfoder.

Hilkka Koskikallio (agronom, AFM) har från och med 1.11 utnämnts till utvecklingschef på Nautasuomi Oy.

Henry Kivistö (agrolog, YHS) har från och med 16.11 utnämnts till försäljningsförhandlare inom nötproducenttjänsten.

EVENEMANG

13–14.1.2027
Nauta ja Maito toppseminarium, Kalajoki

14–15.1.2027
Nauta ja Maito toppseminarium, Tahko

28.1.2027
A-Foders **Spannmålskväll i Frami B, Seinäjoki**

29–30.1.2027
Sarka-mässan i Seinäjoki Areena, Atria Familjegårdar och A-Foder med monter

11–12.2.2027
Atria Köttakademin, Tammerfors

Följ **atriaperhetilat.fi** och anmäl dig!

HILKKA KOSKIKALLIO

UTBILDNING: Agronomie- och forstmagister (AFM)
TITEL: Utvecklingschef

Det bästa med ditt arbete:
Mångsidigheten i arbetet, möten med producenter och naturligtvis de fantastiska kollegorna.

Din favoritmat:
En rejäl nötfilébiff och halloumisallad. En svårslagen kombination.

Om jag fick bestämma dagens meny, skulle det serveras...
rosmarinkryddade ugnsrostade rotsaker, pulled beef eller pork och som efterrätt hantverksglass.

Om jag inte skulle ha mitt nuvarande jobb, skulle jag...
sannolikt jobba med kor på ett eller annat sätt.

Berätta något om dig själv som inte många vet?
I stället för att gå på gym hanterar jag hellre en fårklippningsmaskin eller motorsåg.

JUSSI KIVISTÖ

UTBILDNING: Tradenom
TITEL: Försäljningschef, svinfoder

Det bästa med ditt arbete:
Jag får arbeta som en del av den värdefulla kedjan inom finländsk livsmedelsproduktion.

Din favoritmat:
Jag är utpräglad allätare, det är omöjligt att säga något speciellt. Jag gillar speciellt goda kött- och fiskrätter. God mat gör alltid dagen lite bättre!

Om jag fick bestämma dagens meny, skulle det serveras...
mångsidig mat av finska råvaror. Till exempel havregrynsgröt till frukost, laxsoppa till lunch och grisnacke med BBQ-kryddor, potatis och färsk sallad till middag skulle vara en fin meny för en dag.

Om jag inte skulle ha mitt nuvarande jobb, skulle jag...
Ägna mig åt att sälja förnödenheter och insatsvaror på A-Kauppa.

Berätta något om dig själv som inte många vet?
Jag är storkonsument av rock och heavy musik. Jag besöker ofta turnéer och festivaler och i garderoben finns fler än 80 bandtröjor.

HENRY KIVISTÖ

UTBILDNING: Agrolog YHS
TITEL: Säljare

Vad förväntar du dig i ditt jobb?
Trevliga kundmöten och långsiktiga kundrelationer.

Din favoritmat:
Lövbiff med en fräsch sallad och kryddsmör.

Om jag fick bestämma dagens meny, skulle det serveras...
karelska piroger med äggsmör, lövbiff med sallad och kryddsmör samt apelsinkräm.

Om jag inte skulle ha mitt nuvarande jobb, skulle jag...
sannolikt ägna mig åt fortsatta studier.

Berätta något om dig själv som inte många vet?
Jag är en ivrig historieläsare.

2027

lihaakatemia

Atria® Familjegårdar

Årets viktigaste mötesplats för producenter

11.–12.2.2027

Sokos Hotel Torni, Tammerfors

Två dagar fyllda av nya insikter och inspiration samt årets bästa party med kollegor i branschen.

TA DEL AV PROGRAMMET OCH BOKA PLATS!

atrialihaakatemia.fi

Early bird-priset gäller till och med 7.1.2027.

DU FÅR BLAND ANNAT LYSSNA TILL:

JUSSI TOLVANEN
sortiment- och inköpsdirektör, SOK

JUHA VIDGRÉN
styrelseledamot med ansvar för samhällsrelationer, Ponsse Oyj

JUKKA SAARENPÄÄ
forskningschef, Atria

MARKKU HIRVIJÄRVI
direktör med ansvar för köttaffärsverksamhet och export, Atria

NIINA IMMONEN
direktör för ansvarsfullt samarbete inom livsmedelskedjan, Atria

Alla Atrias avtalsproducenter, A-Foders kunder och intressenter är välkomna till Köttakademin.